Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Magine erets

[ʿal] Shulḥan ʿarukh Oraḥ ḥayim : ʿim kol ha-maʿalot

Ḳaro, Yosef ben Ephraim
קארו, יוסף

Ṿilna, 619 = 1859

תסנכה תיב תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11194

Visual Library

הלכות בית הכנסת

קנ בנין ב"הב ושיהיה גבוה י' ובו ה' סעיפים

א (א) היו ג כופין בני העיר זה את זה לבנות (א) ב"ה ולקנות להם תורה נביאים **א** (ב) וכתובים (וס"ל סימן ק"ל סי' סל"ב אם כופין זה את זה לשכור להם מנין):

ב ב (ב) אין בונין ב"ה אלא בגבהה של עיר ג ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי (ג) העיר שמשתמשים בהם לאפוקי "בורניות(פי' בנינים המשמשים לגוי תרנגס מכניות החמדה בורניות בפיוטן) ומגדלים שאין משתמשין בהם וגג שהוא משופע ואינו ראוי לתשמיש ד משערין עד המקום שהוא ראוי לתשמיש (א) דהיינו שאם יש עלייה תחת הגג לא תהא גבוה יותר מב"ה (הגה ובמקום הדחק לו שיש לאומה שאינן רגילים לבנות ב"ה כדינו מותר להתפלל בבית אפ"ה שדרין בעלייה על גבין ובלבד שיהיה בעליית שפלה בנקיות כמו שיתבאר סוף סי' קי"ל) (כ"י סימן קנ"ד בשם מהר"י בן מביב):

ג ה מי שהגביה ביתו יותר מב"ה י"א שהיו כופין אותו להשפילו (ואם עשה ג כמין גבוה יותר בקרן אחת (ד) מב"ה מני בכך) (הגהות מיימון פי"ח מה"ת בכן היה מעשה):

ד ו הבונה כנגד הלון ב"ה ד אין (ה) מספיק לו ברחקת ד' אמות לפי שהוא צריך אור גדול:

ה ה ז אין פותחין פתח ב"ה אלא כנגד הצר (ו) שמתפללין בו באותו העיר שאם מתפללים למערב יפתחוהו למזרח כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו:

הגה ו ושטין (ז) כיתה בתחלה ב"ה שיעמוד עליה הקורא בתורה ויעמוד כולם ומתפללין הה"ל מנין בלבד הקודם (ב) וסדר היסיבה כך הוא הזקנים ויושבים פניהם כלפי הפה ואחר הם כולם ויושבים שורות שורות פניהם כלפי הקודם ופני הזקנים (טור):

קנא דיני קדושת בה"כ י' ובו י"ב סעיפים

א ט בתי כנסיות ובתי מדרשות (א) אין נוהגין בהם א (א) קלות ראש כגון שחוק ותהול ושיחה בטילה ואין אוכלים ושותים בהם ולא מתקשטין בהם ולא מטיילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים כ ות"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות (א) בהם מפני הכבוד ד אלא אם כן הם של מצוה כגון קופה של צדקה ופדיון שבוים ה ואין מחשבים בהם השבונות ד אלא אם כן הם של מצוה כגון קופה של צדקה ופדיון שבוים ה ואין מספידים בהם אלא אם כן יהיה ההספד ג לאחד מגדולי (ג) העיר שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו ואם צריך ליכנס בהם לצרכו כגון לקרא לאדם יכנס ויקרא מעט (ב) או יאמר דבר (ד) שמועה ואחר כך יקראנו כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות יאמר לאחד מהתינוקות קרא לו פסוק שאתה קורא בו או ישהא מעט ואחר כך יצא שהישיבה בהם מצוה שנאמר אשרי יושבי ביתך (ומשור הישיבה כדי הלוך מני פתחים) (לדשת סי"מ בסימן ל' סוף סעיף ל') (מרדכי ל"פ הבותפין):

ב ו י"א שמה ששנינו בקדושת בתי מדרשות ר"ל של רבים דומיא דב"ה אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לצרכו אין לו קדושה כ"כ:

ג ז אין ישנים (ה) בב"ה אפילו שינת עראי אבל בבית המדרש מותר:

ד ח לצורך ב"ה מותר לאכול ד ולישן (ו) בתוכו ומטעם זה ישנים בליל יום הכפורים בב"ה אפילו לצורך מצוה אחרת כגון כשנקבצים ה לעבר (ז) השנה בב"ה מותר לאכול שם: היו

קנ א וכתובים · מיקנא בהן כל מי שילמד מן הלכור (ח"מ ר"ס קס"ג) וע"ל דדוקא בימיהם אלא מיהן לכתוב רק תורה נביאים וכתובים לאבל עכשיו מחוייבים גם לקנות גמרות ולמד בהם לקצתם וגדולים ושבי"ר ס"ס ע"ר: **ב אין בונין** · ל"ש דעכשיו אין מזכרין בזה וכ"ל דאם ח"י אין רמאי להגביה כ"כ וא"ח בשביל בתינו וי"ל דכיון דיש הרבה בתי ח"י בעיר שנבוהים מבה"כ א"כ בלא"ה ליכ' הסרת לבה"כ כנ"ל להחזק לייסב המהבר וכ"כ בכ"ס: **ג בנין גבוה** · פירוש דוקא בכין כגון גג לו עלייה אבל לא כמו שעשין קלת שתומכין שמוד ברזל בקרן א' ולא הועילו כלום בתקנתן: **ד אין מספיק** · היינו כשהחיקין הקבל בחלונות עבה"מ סימן קנ"ד סכ"ב: **כתב** רמ"א בתשובה סי' ל"ב וה"ל הגר כה"כ שהוא מקום מיסה לרבים כמבוי משולם לו שלין בו שום תשמיש לגוף אבל לגמרי לא הוא כמו מורבה לו גג לין יכולין לעמוד לימיד שפותח שם חלונות ה"ל אבל אם הקבל שותחין חלונות בה"כ לחלירו יכול הוא לעמוד בידם ואם הגר מקום תשמיש אפילו לרבים שעובין בהם לעשמים הבדים המעים יכולים לעמוד אלא יפתח הימיד חלונותיו לשם דלא גרע ממבוי שאינו משולם עכ"ל עבה"מ סי' קנ"ד וע"ל דמיירי שהחלר הוא מהלך לרבים וא"ל לבנותו דאל"כ יש לחוס שיעמוד אח"כ חזקה בחלונות כמ"ם בה"מ סי' קנ"ד ויומקה לבנות: **ה אין פותחין** · ל"ל דאם היה הפתח בלד אחד והרבה הבה"כ ולו קלת מגביעים לעשות הפתח הפתח כדיה אין אחרים יכולין לעמוד אפילו אם הרוב אם מ"מ סי' קנ"ד אח"כ חזקה בחלונות כמ"ם בה"מ סי' קנ"ד סי"ו ויומקה לבנות: **ה אין פותחין** · ל"ל דאם היה הפתח בלד אחד והרבה הבה"כ ולו קלת מגביעים לעשות הפתח הפתח כדיה אין אחרים יכולין לעמוד אפילו אם הרוב אם מ"מ סי' קנ"ד סי"ו ויומקה לבנות: **ו ושטין** · ל"ל דאם הרעות ידי שמים וידי חבריות (ב"ח) · ויש לעשות הפתח לדרום בעיר וכן לצפון ודרום (בהגהו' מיימוני פי"א מהל' תפלה):

קנא (א) אין נוהגין בהם הבו' יובאם נהגו בה קלות ראש ואפי' בה"כ שנעשה בה עביר' אפ"ה מותר להתפלל בה (תשובת מהרא"ם ה"א סימן ע"ם): (ב) אי יאסר דבר שטועה · פי' של תורה · המתעשש בבה"כ אין אוסרים לו רשות (מיימוני):

עשרת זקנים

קנ (א) היו כופין בני העיר כו' · וכ"ש שכופין זה את זה בקהלות קטנות שילבו לב"ה להתפל' בעשר' אם אין לו אונס (מורי כב"ח) עיין מ"ש בזה בתרי"ם בתשובה אחרונה ועיין בה"מ פי' קס"ג: (ב) אין בונין כו' · ובראה דוקא בעיר שבולה ישראל אבל עכשיו שאנו דרים בין הא"י מתי מעט ונסמוקנא' כנו אם נבנה בגובה כשאר לקיים בעצמנו לשמה תתראו ונשפיל בתינו ביותר לצאת לכל הרעות ידי שמים וידי חבריות (ב"ח) · ויש לעשות הפתח לדרום בעיר בעיר ולצפון ודרום (בהגהו' מיימוני פי"א מהל' תפלה):

קנא (א) אין נוהגין בהם הבו' יובאם נהגו בה קלות ראש ואפי' בה"כ שנעשה בה עביר' אפ"ה מותר להתפלל בה (תשובת מהרא"ם ה"א סימן ע"ם): (ב) אי יאסר דבר שטועה · פי' של תורה · המתעשש בבה"כ אין אוסרים לו רשות (מיימוני):

קנ (א) דהיינו שיש עלייה תחת הגג · כל"ל: (ב) וסדר הישיבה כו' · כתב בכנסת עכסיו אין ענין לסדר זה כי קונין המקומות מ"מ יהיהו מלא ישבו שם מקום ליסב עליו בין הבימה וכין הילל בתיקון מיבים פני היסב נגד הבימה ולמוליו לסילל דנגלי הוא ושוד שלא יפסיק בין המברך על הפ"ח ובין היכל דגרלה כמתחתו לו המברך עכ"ל:

קנא (א) בהם מדוחק · ל"ל דאוכלים פרו לאכול שם דהא אינהא כפי' רס"ם ולקרמי' אוכלים בבי כנסת' וכ"ל קידוש במקו' סעודה וכן הביא ב"י בסי' זה בשם המג"ן: בסכין

שערי תשובה

קנ (א) בה"כ עכה"פ וב' בריב"ם מני מהיה מוצא קביעות מקום להתפלל בעשרה בר נדוי היה מעוכב הרבים מלעשות מלוה והוצא בקולרה בה"מ ובלאה דאפילו יש בה"כ הדין כן הם לא מהקבל נוחרים כן מלד חושלת המנהג לגמרי · וב"ל בחבל מהרבה ס"ק מ' מ"ם חוסה ס"ם וע"ל כיסה ס"ם: (ב) הטיבי עכה"פיות בבכ"ם בכנה דאם ה"ו הטיר בתרבות מלוחה עין לין הקבה"ם פתוח לבחוירה ס"ם לכן הרבה לריך ליהר בכל מה דאפשר: (ה) מספיק עכה"פ' וב' בפ"ח ל"ב מ"ת מי' ל"ו בא' מקום בית ואחר מלי' ותלונות בה"כ שחותים לאותו מלר ורולה לבנות מבוך לבה"כ לריך לחרחוק עכ"ם יותר מד' ולא יותר מה' ו:הבדל מבין ד' לחי"ת יכריחו תלמי הטיר לפי רלות מיבים כמה הולך לבה"כ ובמנין החוקה שבחוקה הרבל נבא ונתן בזה לפי המנין ובטלה הדרולה לבנות הוא נקרא מוצא כמ"ם הסמ"ם ולכן הדין עם הקבל ס"ם · וע' בגר"ל כ"ב נבם מהר"י זיין ובתב שם שם בזאבר מבבר הוקדם לבה"כ אבל נגיה מבאלר שהחיבל להתפלל ובתוך הזמן הבא לאוכן כל אותו הלר ואחר הרבה בעם רולים לבנות בה"כ נגד התלונות ובשון הבלות קביעו ובם מובבים בהחיבל בו ובים הבדם הדין עם לאוכן על מיבולי היחידים רלוים מהוקדם לבה"כ ע"ם וארלה מעמו מבוא חוקה מלין מעה שעבה ולו ל"ב בוב · וב' בטל"ת בבה"ל ל"ב: (ו) ם בחלנין · עכה"ם וב' בל"ב מ"ת סי' ל"ח בלין מיוחר בבוב מקום תמוכה בה"כ ומן הדין רבלים לבבות בחיבה לנמרה · לף בעיון אחר הם בעם לפי בבל תחוכה ון המקום חרחות לבם יותר אבל אם בבבל מרולים לבדמות לבתים לו לאבלו הרים קורא אבי מלוים ויבבת ובחלל

קנא (ה) בה"ל עכה"ם · ומ"ם מלא דבר בר · ב' בחוכר בקלה"ח סי' ל' ס"ק מ' · ומם כתב

באר היטב

קנ (א) בה"כ · בבאר הגולה אחר לפני בבה"ם מרוחקה הלבנון בה"כ בעיון לפי בבבות ע"ם ולא רחם בחבר"ם עלמו דבם בבלה לבהיר הלבנון בה"כ בעיון לפי מחון ע"ם סימן מ"ב · בחקום הים הופלת לבקבל יכולין לחמות בבלה ובחלנו בחבר"ם בה"כ בה"כ ע' בבבנה"ב: (ב) ובתוכם · בחון בזה מחוייבים לקנות בם בחבות לבמוד לבו מי מילה שיין כי"ב סימן רפ"ד: (ג) בעיר · ובבבו לין מחרין בזה כיון דבחי הרות בבבות ליבא בבבלה לבה"כ בה"כ ע"ם מ"ת: (ד) מבה"כ · דוקא בנין בגון גג לו עלייה אבל לא בחו בשבין בלה בחחבנין אחר בדבל בקרן א' ולא הועילו בלום בתקבנן ע"ם: (ה) מבבלה לו · הינו בבבחוקה בבבל בחבות בחבות בבבה"כ ולו לבל בחבות בבבה"כ יתבבלו מלינוחד אבל אם בבבל שיחתין חבות בה"כ ע"ם בה"ל ובחבות בבבה"כ ובבבה"ם ע"ם לין לחמרין בבבה"כ לחבות בבבה"כ אבל אם בבבל בבבה"ם בבבה"ם בבבה"ם

(ב) בסכין ארוך · לפי שהתפלה מתרכת ימיו של אדם והסכין מקצרם וק"ל דכאן משמע דבסכין שאינו ארוך אין משם זה שהסכין מקצר ימי אדם וכסו' ק"ם מבית בב"י וש"ע שהיו לבסות הסכין בברכת המזון לפי שהוא מקצר כו' והשלמן מתריך ימי האדם ואינו דין שיוף המקצר על המאריך הי דאף בכל סכין הוא לעשה זה דהסכין מקצר ומני דברים אלו הם בב"י בשם א"ם ותימה לי מ"ש וכ"ל דשאני בב"ה דלא בעי אלא לבסות הסכין בזה יש אפשרו לבסות כל הסכין ואמאי לא נעביד הכי אבל כאן דעלתרך לסלק ממנו הסכין לגמרי זה מירחק יתיה לסלקו ואח"כ לחזור ולינלו וגם לפעמים יש בו טורך בלותו פעם על כן לא הסריחוהו בזה רק בסכין ארוך שאין בו טורך כ"כ כנ"ל לייסב זה : (ג) וישתדלו לבטותה. נ"ם ר' בשם סתרו בה"כ ממקום זה ובמאוהו במקום אחר ואין בדעתם לבטות עוד במקום הראשון מ"מ לתלוש עשבים וכו' אלא יעשה גדל סביבו ולא יבוחו לגזלו עם ואם הוא במקום שיוכלו למצוי בהכי בסי' קנ"ג ומכרוהו · כתב ב"י בשם המרדכי פ' בני העיר בה"כ נקרא מקדש מעט ולכן אסור לטחון דבר מבה"כ דתניא בספרי מנין לומר אבן מן הסיכל מן המזבח מן העזרה שהוא בל"ת שנאמר לא תעשון כן לה' אלהיכם ואם נזכר ע"מ לבטות שדי דהסיח נתילה בנין מקרי עכ"ל · וכתב רמ"א בסי' שאל"ז פירוש שיהאור ויבנה וימלא מקום הנתילה אבל אם רוצה לטחון קלת במקום אחר שיהיה שם נומא אף על פי שהיא לו לצורך אסור ע"כ יש ליזהר בא"ם שעושין דף שקורין שטענדע"ר ומדבקים בכותל ושוטין גומ' בכותל שיוכל להמזיק שם ע"י עץ אותו דף לאו שפיר עבדי כנ"ל : (ד) אבל בית שיחדו בו · נראה דב"ם אם בשעה שבנה בה"כ בנה בית דירה לעשה ממנה דבה"כ לא יש לעשה הוקדם בלל לעשה אבל תשמיש של ביזון מאד נראה דבכל נווי אסור כגון שיעוף הבא בסימן ר"ם אמרינן דאלו מפסיקין לעניין ליקוח לעמוד אמן אע"ג דאין מהיה של בגדל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים כ"ם כאן דבר המתום יפסיק את התפלה של בה"כ לגלות לעשה לשמים ע"כ אין לעשות בלל בה"כ אם יש לעשה ממנו דבר מתום וכ"כ ב"י סי' קנ"ד בשם מהרי"ל במלכות הגוב יש לבה"כ בית דירה על בה"כ ובלבד שיהיה בנקיות בבתים של מעלה ומרים קנ"ד : **ואני** בילדותי הייתי דר בק"ק קראקא עם ביתי בבית מדרשי סביב לעשה מן בה"כ ונעגתי סרבה במיתת בני וחליתי בזה :

קנב (א) שמא יארע אונס · בגמרא אר"ח לא ליסתר אינם בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אתריתא איכא דאמרי משום פשיעותא דלמא אתרמי אונס ופשעי ולא בנו אתריתא ואי"ה משום גלויי כל זמן הבנין מאי בייניהו מ"ב דאיכא בי כנישתא אתריתא ובריי"ף ורא"ש ור"ן גרסי דאיכא דוכתא לגלויי לא"ד משום גלויי ליכא למ"ד משום פשיעותא איכא וכתב הרא"ש דקיי"ל כמ"ד משום פשיעותא ממילא לא מהני דוכתא לגלויי וכתב הר"ן דלמ"ד משום פשיעותא לא יהיה להם מקום קבוע להתפלל אבל ודאי כל שיש להם ב"ה אחר קבוע לכ"ע אחר קבוע לכ"ע שרי דהא ליכא משום פשיעותא דאלו לפשיעותא אלא יבנו לעולם ליכא מאן דמיים לזה כו' עכ"ל וכ"כ בשם רשב"א ור"י ובלאה פנים התו' בה"ב בייניהו דאיכא דוכתא לגלויי מאמנא דוקא במקום שראלי לגלויי פליגי אבל בי כנישתא קבוע אחריתא כולי עלמא מתיריה ואפילו לרבי' שלפנינו מ"ב דאיכא בי כנישתא אחריתא ב"כ פירוש כן שיש בי כנישתא אחרי וכ"מ בב"י דאיכא בי כנישתא אחריתא לגלויי מאמנא שראלי בעלמא ולזה נראה דגם הרמב"ם והטור ס"ל כן ואע"ג דלא הזכירו דמהני בי כנישתא אחריתא אלמד ממילא מדאמרו אלא בונין אחר אחלה ואח"כ סותרין ומזה נלמד דאי איכא בנו אחרת דמה הפרש יש ביניהם וכך כתב רמ"א סי' קנ"ג דיש להם בית הכנסת אחרת מותר לסתור ראשונה בין הטור לבה"ן ואיזו נראה כלל אלא הכל מודים בבית הכנסת קבוע דמותר לסתור אחרת : (ב) אבל אם חרבו יסודותיו · וכגמ' קרי לזה תיובתא דהייבו אם נראה קלקול ומעשה

ה ס היו לב"ה שני פתחים לא יכנס בפתח זה לעשותו דרך לצאת בפתח השני ו לקצר דרכו ואם היה הדרך עובר קודם שנכנה ב"ה מותר וכן אם לא נכנס בו תחילה כדי לקצר דרכו מותר לעשותו דרך וכשנכנס בו לתפלל

ז (ה) *מותר למי שנכנס בפתח זה לצאת בפתח אחר :

ו (ג) · מותר ליכנס בב"ה בסקלו ובתרמילו *ח ובאפונדתו (פי' מיני כיסים תרנוס וכילקוס וכתרמילו) כ ויש אוסרים ליכנס בו (ב) בסכין ארוך או בראש מגולה :

ז ל יכול לרוק (ט) בו ובלבד שישפשפנו ברגליו או יהיה שם נמי שאם ירוק לתוכו לא יהא נראה :

ח ס מיט שעל רגליו ראוי לקנחו קודם שיכנס להתפלל וראוי שלא יהא עליו ולא על בגדיו שום לכלוך :

ט ; נוהגים בהם כבוד ו (י) לכבדן *ולרבצן (פי' כבוד נקוי הבית ויכון זריקת המים על פני הקרקע) ס ונוהגין להדליק בהם נרות לכבדן :

י ס אאפילו יא לאחר (יא) שהרבו עדיין הן בקדושתן (יב) וכשם שנוהגין בהם כבוד בישובן כך נוהגים בחרבנם חוץ מבבוד ורבוץ ואם עלו בהם עשבים תולשים אותם ומניחים אותם במקומן משום ענגת נפש כדי שיראו העם ותעיר רוחם (ג) וישתדלו לבנותה :

יא ס אם בשעת בנין ב"ה יב (יב) התנו עליו להשתמש בו מותר להשתמש בו יג (יג) בחרבנו אבל יד ביישובו לא מהני (יד) תנאה ואפילו בחרבנו לתשמיש מגונה כגון זריעה וחשבונות של רבים לא מהני תנאה בד"א בבתי כנסיות טז (טו) שבחוצה לארץ אבל בבתי כנסיות שבא"י לא מהני שום תנאי :

יב ; יש ליזהר מלהשתמש בעליות שעל גבי ב"ה תשמיש קבוע של גנאי כגון לשבב שם ושאר תשמישים יש להסתפק אם מותר להשתמש שם : הגה טז וכל זה דוקא בנה"כ קבוע שנכנסה מתחלה לכך (ד) אבל בית שיחדו לאחר שנכנסה לבה"כ יז מותר יח לבבב (טו) עליו (ספסף מהר"ן) :

קנב שלא לסתור שום בית הכנסת ובו סעיף אחד

א ס (א) אין סותרין (א) בית הכנסת כדי לבנות בית הכנסת אחר א (א) שמא יארע להם אונס שלא יבנו האחר אלא בונים אחר תחלה ב ואח"כ (ב) סותרים הישן : (ואפילו לא רצו לסתור רק מתיה ל' לסרמיהו מני ג (ג) דיעת הכי) (רבינו ירוחם נ"ג מ"ם וכ"י בשם הרמב"ם) כ והני מילי שהיה הראשון חזק (ב) אבל אם חרבו יסודותיו או נטו כותליו ליפול סותרים אותו

ולא"ל דדוקא הבנין נקבע בא"י אבל הקרקע קבוע יבאחרן ישראל הס"ת ישן לא ע' ס"ם קנ"ב : יז מותר לשבב · דכיון שלא נבנה מתחלה לב"ה מהני ביה תנאי אפי' ביישובו (כ"ם בהרי"ל שם) : יח לשבב עליו · ומ"מ שומר נפשו ירחק מזה (כ"ם) :

קנב א שמא יארע · וכן אפי' יש להם שני בה"כ אסור כ"מ בגמ' : ב ואח"כ סותרין · וזה אפי' בבכרים שרי דגם כל העולם מרוצים כיון שבונים להם בה"כ אחרת ע' סי' קנ"ג ס"ז (מ"ב סי' נ"ג ומ"ם י"ז) עמ"ש סי' קנ"ג ס"ד: ג דינא הבי. בנוין תחל' הכותל המדשה ואח"כ סותרין

ס מעיולם כ"ם ובכרמת ס"כ ("לשמוקי מגיכרם הרא"ם, והטור הגרס מלוה י כן מתשמש שם בגרסים ב ח"ה בשם מהרמ"ל ל שם בגמרא ושם ביריוש מ מסר"י בן מגיב ב מגילים כ"מ ס סוד ע שם בגמ' ס שם ל מרדכי פ"ק דבבא ומבאר"ן בסימן קס"ה מעילה כ"ז ומרים בתרא ס שם בב"כ :

עטרת זקנים

(ג) מותר ליכנס במקל לבה"כ כו' · ולפי' תוספ"ק נראה שאסור ולפירוש זה באפונדתו החיינו בכיס ובאבאק שעל רגליו נמי תיתי לתם להקפיד ואינם מקפידים ולכן נראה דאינו משנת חסידים דכיון שאין מקפידים בהני אין לתם להקפיד גם במקל דמאי שנא הא מהא (ב"ח) · יכול לרוק בבה"כ ורוקא שלא בשעת התפלה : (ד) וכשם שנוהגין כבוד בישובן כו' מ"ם באם האין יהודים מחזירין שם לבנות ביתם אזי יכול לבנות בה בתים להקרשות לצורך ב"ח אחרת שיש להם ותבא עליו ברכה (מהר"ם אלשקר) וכן בה"כ שנזר המלכות שלא להתפל' בה יש לסברת ולקנות ולשכור בה"כ חדש משמשי שמואל סי' י"ד) :

קנב (א) אין סותרים בה"כ · בה"כ שחרב ואין יכולין לבנותו במקומו הא' מותר למכרו ולבנות עליו כל בנין וטוב לעשות לגן ירק ומקום ב"ח עצמו יש בו קדושה (מהרי"ם מלובלין סי' נ"ש) וגן שהוא בעזרת ב"ה יש להסתפק בו אם מותר לאכול בתוכו והמחמר' תע"ב (מהרי"ל מראבי סי' ד') ובתי כנסיות שבארצות חללו בזמן הזה אין בל המקומות שוין והכל לפי שהוא מקום אם אין בונה אותה אלא בשביל אנשי העיר לבדן כגון באתרא דלא שכיחי רבים דאתו מעלמא זהו נקרא כפר ואע"ג דשכיחי רבים עוברים ושבים לפרקים, כיון דלא קביעי בעיר אלא דרך עראי לאו כרך הוא אלא כפר ואפי' בני העיר לא בנו אותן מכיסן לבד אלא גם אחרים שבחוץ לעיר מייעו להם לבנין בית הכנסת אין בכך כלום אמנם במלתא דשכיחי רבים מעלמא שבאין להתפלל שם בגון מקום שהמחרים מתקבצים שם יש לה דין בה"כ של כרכים והל"ת נמי מקום שיש

(ב) מותר לבנות בה"כ אם אינו מקום לבה"כ אחר · ולפי' תוספ"ק נראה שאסור ולפירוש זה באפונדתו החיינו בכיס ובאבאק שעל רגליו נמי תיתי להם להקפיד ואינם מקפידים ולכן נראה דאינו משנת חסידים דכיון שאין מקפידים בהני אין להם להקפיד גם במקל דמאי שנא הא מהא (ב"ח) · יכול לרוק בבה"כ ורוקא שלא בשעת התפלה : (ד) וכשם שנוהגין כבוד בישובן כו' מ"ם באם האין יהודים מחזירין שם לבנות ביתם אזי יכול לבנות בה בתים להקרשות לצורך ב"ח אחרת שיש להם ותבא עליו ברכה (מהר"ם אלשקר) וכן בה"כ שנזר המלכות שלא להתפל' בה יש לסברת ולקנות ולשכור בה"כ חדש משמשי שמואל סי' י"ד) :

קנב (א) אין סותרים בה"כ · בה"כ שחרב ואין יכולין לבנותו במקומו הא' מותר למכרו ולבנות עליו כל בנין וטוב לעשות לגן ירק ומקום ב"ח עצמו יש בו קדושה (מהר"ם מלובלין סי' נ"ש) וגן שהוא בעזרת ב"ה יש להסתפק בו אם מותר לאכול בתוכו והמחמר' תע"ב (מהרי"ל מראבי סי' ד') ובתי כנסיות שבארצות חללו בזמן הזה אין בל המקומות שוין והכל לפי שהוא מקום אם אין בונה אותה אלא בשביל אנשי העיר לבדן כגון באתרא דלא שכיחי רבים דאתו מעלמא זהו נקרא כפר ואע"ג דשכיחי רבים עוברים ושבים לפרקים, כיון דלא קביעי בעיר אלא דרך עראי לאו כרך הוא אלא כפר ואפי' בני העיר לא בנו אותן מכיסן לבד אלא גם אחרים שבחוץ לעיר מייעו להם לבנין בית הכנסת אין בכך כלום אמנם במלתא דשכיחי רבים מעלמא שבאין להתפלל שם בגון מקום שהמחרים מתקבצים שם יש לה דין בה"כ של כרכים והל"ת נמי מקום שיש

יד אפרים **קנב** (בס"ו ס"ק ג') וכתבו רמ"א כסי' אלה"ו כו' וכל"ל :

באר היטב

(ח) מותר למי · נ"ל מלוס למי וכו' מ"ש ע"ם · וע' ע"ם : (ט) כו · דוקא שלא בשעת הפלה · וסלה"י נ"ל סיס מנכר מקרקע אבל שלא בשעת הפלה : (י) לכבדן · רבינו יעקב סיס מנכר מקום לפני תרון מקודש ס"ח מ"ם : (יא) שתרבו · אפילו בה"ל ל"י כו רב מ"ם : (יב) פתנו עליו · דוקא פתנו בשרות אבל אסמתא לא עבי : (יג) בתרבנו · דוקא אלון דשתה לנעשה אנוסה מ"ם : (יד) תנאי · פירוש לאם בתנו לגילה ובתיה · ובריעה כמי קלות לאם ביותר ואנשתת נפש מ"ם : (טו) בבבל · עיין מ"ם · ובעיין בפעולה דף ל"ח בתוס' ד"ה בתי כנסיות אבל בבבל בתנו דמיירי בחוברבנם אבל בישובם אסור · ואילו ה"ם ואמ"ב אין מוסגין קלות לאם בתנו דמיירי בבנינם דאלו בחוברבנם אבל בבבל מי ס"ם ול"ע · ובעיין בתפר"מ ובמסר נוסי אלכות : (טז) עליו · ומ"מ שומר נפשו ירחיק מזה בס"ב · ובתב מ"ז בילדותו סייחי דר בק"ק קראקא בשבלה מבבה"כ בבית מדרשו ומעגתתי סרבה במיתת בני :

קנב (א) בס"ב ואפילו יש לסם שני אסור מ"ש · ופ"ז מסיר אם יש לסם ב"ה אחרת ס"ם · ובעיין כרמ"ם סיגן קנ"ב ס"ז ובעיין ס"ם : (ב) סותרים · וזה אפילו בכרכים שרי דבל סעולם מרוצים כיון שבונין לסם ב"ה אחרת מ"ם : (ג) דינא · דסיינו מנוגין אחלה שבוחל הרמב"ם ואח"ב סותרין הראשונה · שבנה

שערי תשובה

כתב דאם אחר יוכם תנאי לסקדם זכה לו : (טו) עליו עבנים · וע' בתשובת אחר סדור סי' ל"ד אאף אחתיר ליגן בעליה שע"ב ב"כ אבל בתקום שע"ב סגיל (ר"ל אאדון בשם הב"ח) אסור ליגן לו לסניח כלי מלאכתו שם וע"ם בשבל אברהם ס"ק ב' בשם סא"ר עיין בר"י שנשאר אל"ח בהדשם אחרת הטשבת בהכ"י · אך מ"מ מסיק שסטוהב ס"ם בגלוי סרחם סוא עגין אחר ע"ם וע' בשבל אברהם בשם מהר"ו בתשן ובאמת שם כתב שאסור רק שבדם שבנוב בה"כ אחר אך מהר"ם חלק יו"ד חילוד קלת בשורה לסתיר ע"ם וע' לקמן סי' קנ"ל ס"ק ח' בשם מהר"ם בנס · וע' בשאלת יעבץ ח"ב סי' ל"ד כתב שבתוק בה"כ מנתוץ בקדושת בה"כ שלא לשתמש ושלא לעתון ממנו וע' ס"ם בעניין מי שבוחל בה"כ אחר מ"ם לנוחו ע"ם :

קנב (ב) סותרים · עבה"ם וע' בסו"ת ל"ב סי' י"ם בה"כ לאחת בה תיובא ולריכם תיקון אלא בה"כ שיגן לאולין וע' בתשובת לם סי' כ"ז אם בה"כ מוסכרת מוסכר אסור לבנות בה"כ אחר אך אם בה"כ אחרת אלא

ג כרמב"ם כפי"ל מה"ת פ מגילה כ"ו וכ"ז ב סם ג מרא"ש ד ר"ן ס מהרי"ל נוסח סמור ו סם כנמ' :

עטרת זקנים

קנג (א) דהיינו היכל שסניחין בו ס"ת צ"ע אם מותר להניח שאר ספרים בתוך הארון ונראה דאין זה נקרא הודרה סקרושה מאחר שעדיין קרושה קיימין והא ראייה שסניחין בה ירושות מטלין וה"ה חומשין ושאר ספרים אב"ג ע"ש ויכא שהוציאו ס"ה אם יכולין להניח בתוך אותו הארון שאר ספרים מאחר דלית בה ס"ת אם קרוי הודרה סקרושה אם לאו ודו"ק (מהרדש"ל) : (ב) אם נבו מעות כו' והוצאה בנין ב"ח אינה נגבת לפי נפשות (מהר"ם מאורו"ת סי' מ"ב) :

יד אפרים

קנג (בסג"א ס"ק ר') וכ"ד מהרל"ו - סן פינם לף נס"ת כו' מד כפי' ע"ד (ע"ד הוס ס"ם ו"ל ע"ב) טוין לקמן אחר ולכני כסב סרב ל' רים מתירין לף נס"ם כו' בסמן ע"ר וכ"ל דשמו כו' כ"ל : (שם) ולכני כסב סרב ל' : (שם) ולכני ומ"ם נס"ש ומוחר לקנות כו' ל"ל לפכור ע"ד כן לקנות קדוסה לאחרת כיוצא נס ולכן כ' כל' רים מסירין סיטו דשם סרמב"ם המתיר נס"ג לף לכתחלה ולא סבר מכר כ"ש מוזו דכני לקנות קדוסה כיוצא נס :

סותרין הרלשונה : **ד במהרה** - ולמרי' בנמ' דעיילי לפורים להתם כדי שלא יתבלבו מלבנות ומיירי שהכניסו סמוך לבה"כ ע' סי' קל"ח סי"ל : **ה ואסור ליקח** - כתב הב"ח דלא סיסן עומד בחמצע בנין המדש דליכא למיחם לפסיעותא ונס יש לסס מקום להתפלל בו שרי מ"ל וצ"ע מל"ל הא דבנמרא פירש"י דהתיבעית היתה שהתחיל לבנות המדש וסיה רוצה לסתו' מ' לא' מן הסיון לבנות במדש מיד דליכא למיחם לפסיעותא ופסול ליה לאיסור ושעמא סמא יתרע לסס לוגם ויש הרו שיהיה הרגיש כמ"ם ריש הס"מן ות"ל לפי' עומד בחמצע ב"ה לאסור מעטם זה ולפי' ליכא דוכתא לגלויי ועוד דלמה ליה לן למיחם לפסיעותא כשעומד בחמצע לי מסום בלא יוכלו להתפלל הלא לפי' לינו עומד בחמצע כשסותרים לותה לין לסס מקום להתפלל ולפילו הכי אסור ועוד כי פריך בנמ' מלי בייניהו ה"ל לתרץ ליכא בייניהו בעומד בחמצע אלא ע"כ בכל גווני ליכא למיחם לפסיעותא ולכן סינו הפוסקים לשון הגמרא וכתבו סמא יתרע לסס לוגם ולכן לא כתב רמ"א סוף לשונו של הב"ח מעטם כי ליכא דוכתא לגלויי שרי דלתן קי"ל כמלן דאמר משום פסיעותא סמא יתרע לוגם ובכל ענין אסור : **ו ואסור לסתור** - דהוי כמוחז לבן מן הסיכל (שם) הא דאסור לסתוך דבר מחובר (מהר"מ פדולה סי' ס"ב) :

קנג א מותר לעשות כו' - ל"ע לי מותר לעשות מבה"כ בה"מ ליחיד בכיסו וע' סי' קל"ח ס"ב וכסי' ל' סי"ם מעמע דסרי פ"ם : **ב וכן נביאים וכתובים** - מעמע דס"ל דחומשין ונביאים וכתובים כי הדדי ניעהו ול"ע דבי"ד סי' רס"ב סי"ט ליתא דחומשין קדושתן ממורה מנביאים וכתובים וכ"מ בהדיא בגמ' דף כ"ז - והע"ת ☞ לא ע"ם לכן ל"ל דאסור ליקח בדמי חומשין נביאים וכתובים ונביאים וכתובים בהדדי ניעהו כמ"ם בי"ד סס בסב"ה בסס התו' והר"ן ול"ע דהר"ן נוסא כתב דקדושת נביאים ממורה מקדושת כתובים הביאו הב"י סי' תקל"ח ע"ם ותפסר דמ"מ לינו ממוך ב"כ ביהיה אסור להניח ח' ע"ג מבירו לו ליקח אחד בדמי מבירו ול"ע דהא לפי' בדבר שקדושתו סוה בעי למימר בגמ' דאסור להניח ח' ע"ג מבירו אלא דשרי מטום דלא תפסר ב"כ בדבר שיש בו לד ממוך למה יהיה מותר עמ"ם סכ"ח - ומעמע בר"ן דמגילה דהדר ביה ממ"ם בסס' ר"ה וס"ל דבי הדדי ניעהו רק דמקדמי כתובים מטום שדוד היה קודם לנביאים : **ג בו מעות** . כיון שפסול לקרות בו לע"ם תפסר לתקנו (ב"י בסס ריב"ם) : **ד יש אוסרין** - והב"ח כתב דליכא פלוגתא דלכתחלה ודלי לאסור למכור כמ"ם הר"ן מדלכבי' לן לי שרי למכור ס"ת יש כדי לקנות מדש כיון דליכא לעלויי מעמע דבשאר מילי ודמי לאסור והא דכתב הטור לוהרידן מקדושתן לאסור מעמע לבל לקדושה כיוצא בה שרי הייטו בדיעבד אם מכלה כבר וכ"ד מהרי"ל לך בס"ת נקמינן לתומרא דאסור למכור ליקח בדמיה לאחרת לפי' כי ליכא פסיעותא וכ"ד הרי"ף והרא"ם והטי"ד וסס"ב סם בסי' ע"ד אבל לסן הרמב"ם מעמע דלף לכתחלה מותר למכור בס"ב לקנות בדמיה לאחרת שכתב פי"ח מס"ת ח"ל כני הכסף ערלו למכור בס"ב שלהן לו לבנות בדמיה בה"ב לאחרת וכו' ע"ם ולהכי כתב הרב"י כלן ויש מתירין ונראה לי דעתו דקולא ס"ת שהמכירה בעצמו לאסור דהא לין יכולין להפקיעה מקדושתה אבל בית הכנסת יכולים להפקיע קדושתו כמ"ם ס"ט א"כ תע"ג אלא מכרו זס"ה במה"ם דאין יכולין להפקיע קדושתו אמא יש לוים לחד שלינו מסכים כזה מ"מ רשאין למכרו כדי לבנות בדמיה אחרת דבהא לא מפקע קדושתה ומע"ם סימן קנ"ב ומ"ם הרב"י דלהרמב"ם לכתחלה לין מוכרין בה"ב אפילו ליקח בדמיו קדושה ממולה הייטו כשאין להם בה"ב אחר והייטו מ"ם סי"ג : **ה אין משגין** - הקשה הב"מ בסס הרמ"ך הא קי"ל דהזמנה לאו מלחת היא וכמ"ם ס"ח וכ"ם משנה דכשנוי לאחיינ דמי והיינו בע"ע ול"ג דבלחמת

ומעשה בעיר ח' שהיו היהודים דניס מוץ לחומה ולחיבה הענין שמתישבו בתוך המומה וסיתה בה"כ לבד מוץ לחומה ואמרתי לין לך תיובא גדולה מזה והתרתי לסתור לותה כדי לבנותה תוך המומה ותחלה נבנו בית הכנסת המדש וינלו אח"כ האבנים מן היסנה וינו תוך המומה מסס :

(ג) **ואסור ליקח אבנים כו'** - ז"ל הנ"ל בסס ח"ז וסיים אח"ז כי ליכא דוכתא לגלויי משמע דה"ק אפי' רולה לסתור ולבנות אחרת ואין לו אבנים רק אלו מן היסנה אפי' הכי אסור כל שאין דוכתא לגלויי כי הוא פסק כמ"ד הטעם משום דוכתא לגלויי ממילא לדידן אסור אפי' ביש דוכתא לגלויי לא יסתור היסנה כדי ליקח האבנים ממנה אבל אם יש איתר לסתור לותם בדרך שנכנסו הייטו שיש בה"כ קבוע אחר לו דמזו ביה תיובא ודאי מלוה מן המובחר ליקח האבנים ולבנות המדש כן הוא ביאור הדברי' וכבר ליתה מי שטעה בזה לומר שיש איסור ליקח אבנים המוחלים וזה לינו : (ד) **ואסור לסתור כו'** - עיין מה שכתבתי בס"ם הקודם לזה :

קנג (א) **קדושה אחרת ביוצא בה** . בס"ח פסק כי"ד ביש ה' ס"ח דאסור כיון דלא מעלי בה אע"ג דא"ח בעולם לעלויי בה מ"מ אסור והוא כעי' דלא אפשיטא בגמ' ומ"כ בשאר קדושות דאפשר לעלויי בה פשיטא דאסור לעמוד כדי לקנות כיוצא בהן כ"כ הרי"ן אבל ב"י בס"ם מהרי"ל כתב מדבתב הטור אבל איסכא לסולידן מקדושתן לא • משמע בכיוצא בהן שרי וחזו הים מתירין ולא אוכל לסבין דעת מהרי"ל ולא דעת הס"ע שמביאו דאי קאי מהרי"ל על ס"ח ג"כ ומתיר לקנות ס"ח אחרת קשה הא בעי' דלא אפשיטא היא וצ"ל לומרא בשמה כדי לקנות הדשה ואח"ל דהוא ס"ל לקולא כמ"ם בי"ד ריש ה' ס"ם בסס הכ"ל ממוה קשה דהא הטור כתב שם בסי' לאיסור וסילף מדקדק כאן בדברין דבכיוצא בהן שרי וגם על הס"ע קשה הא איהו פסק לאיסור בי"ד גבי ס"ח וכאן כתב מהלוקת ואם נאמר דמהרי"ל מיירי כאן דוקא בשאר קדושות לא ס"ח קשה הא דבשאר קדושות אסור כיון דמעלי לעלויי וכמ"ם הכ"ל וחו דלמה דקדק מהרי"ל מדברי הטור טפי מן המשנה דהא בתשנה אמרי' ג"כ ספרים לא יקחו משנה משמע הא כיולא בהן מותר וכגמרא שם בעי למישטא בעי' דס"ח יש לקנות מדש מהא דתנן אבל ס"ח לא יקחו ספרים ספרים הוא דלא הא תולה בתורה שפיר דמי ודמוכן מתני' דיעבד שמכלוהו כבר מ"ם מותר ליקח בדמיו ס"ח שאם לאו אם יקחו מסס כי קא מיבעיא לן למכור לכתחלה מאי • הרי לך דבס"ח יש מילוק בין דיעבד ובין לכתחלה דבדיעבד פשיטא דמותר שאל"כ מה יעשה בתשות אבל בשאר קדושות אין מילוק בדיעבד ומי יכול לקנות דבר יותר קודם ובודאי יש לנו לדקדק מדלא אסור אלא בשמוריתין ס"מ דבשאין מותר אלא דזה אפשר לומר דאין לדקדק כן מן המשנה דאפשר לומר כיון שאמר הנמ' בס"ח דוקא לסוליד אסור אמר ומי בשאר קדושות כן ובוזכר שבתא זו בר"ן שם אבל בדברי הטור דבאמת מחתא מתתיבו דאיכא לסולידן מקדושתן לא והוא פסק בי"ד בס"ח אסור בשוין וא"כ אם תאסר גם בשאר קדושות בשוין ודאי קשה לומה לא כתב רבותא דאפילו בשוין וא"כ יש לנו לומר דאיידי דבשאר קדושות הוכרח לומר האיסור בשוריתין דוקא כלל ומי ס"ח שמוסס וסמך עלמו על מ"ם בי"ד ס"ח גם בשוין אסור אם אבל ל"ל נכון בדעת רבינו הגדול מהרי"ל להכין קושיא שיש אבל קושיא הראשונה עדיין קשה דהא כ"ם יש לאסור בשאר קדושות בשוין מגם"ח ותו קשה לפ"ז דשאר קדושות קיל בשוין מאי שייש בגמ' מס"ח הא בחדש מותר דלמא אסור ותנא שוריתין איידי דשאר קדושות דע"כ דוקא מוריתין לאסור ול"ע • וגזמינו לנו רוחין הרבה מוכרים ספרים ולוקחין אחרים בדמיהם נראה דשכבו תחלה כשקונה הספר דעתו לכך שיהיה לו כל

זמן

(ד) סיטנס • כ"ח וס"ז שפקו דאיכא מקום לגלויי שרי ומגן אברהם כתב דבכל גווני אסור עיין שם : (ה) לסתור • דבס"ם נקרא מקרא מקום משם ואם נתן אבן מחמת מוכר בלתו ס"ב יש ליזהר לתתן בשוטן דף קטרין שפשרי"ר ושוטן נוטא כנוטל מיכל לאחיין שם על ידי בן אותו דף לא שייר אבנים ס"ו סימן קל"ח • (ובאסר אנים רבם אבנים ראיות לבסור דשם כתב מרמב"ם דבשאר אבן מן מחמה דוקא דרך בהמתם אסור וכן מוכח דבריי מהרל"ם ס"ם ראה שעיבם דברי רש"י וכי מעלה של דשבר שיבראל ויאלין מוכח

קנג (א) בס"ם • כמיון ל' סעיף י"ח מסמע דאסור לעשות מכה"כ בס"ם ליחיד בכיסו ס"ג : (ב) בס"ם • דוקא בס"ב שלינו קונעין מדרש לגמור אבל בס"ב דיין קונעין שם מדרש שמה לא דינו כמ"ם ומותר לעשותו

מסדרש מקומת דבר שאינו מו' סמ"ו : (ג) וכסוכים • מסמע דחומשין ונביאים וכתובים כי הדדי ניעהו • ול"ע דכי"ד סי' רס"ב סי"ט • ולכן ליקח בדמי חומשין ונביאים וכתובים בהדדי ניעהו עמ"ם : (ד) משגין • כיון בשאר לקרות בו אמ"ם שאפשר לקנות בו בס"ם שסק ס"ר ריש סלכות ס"ח דאסור למכור ולקנות בדמים אחרת ס"ם עיין מ"ם ומסמר יד מהרן סרקם אליו בכבו"ר בומנינו אנו רואין סרקם מוכרים ספרים ולוקחים בדמיהם אחרים לא מקום סיש בעשות ס"ם • [עיין בספר אנים רבם אם בסמוג אל סאמרוגים בזם] : (ו) מחמין • סקשם בס"ם אם קי"ל בשמנם לאו מילתא היא ס"ם • ומיון אם"ל אם מילתא היא ס"ם • ומיון אם"ל אם מילתא אינה אינה אינה

זמן שיעורך לו ובאם יזדמן לו יותר יפה ימהר זה ויקח היסה ואף שלא התנה בפי' וסברת זו מלינו עוד בשאר דוכתי וכפי' קל"ד ס"מ בסי"ס: (ב) משנין המותר כו' · מוכרחין שהרי עדיין לא בא לשמות קדושה ממותר כ"כ דש"י מפשט דשב"ם מייב להוליאתם לדבר שבקדושה אלא שאפילו קדושה קלה מותר וגראה דגם כוונת הטור ומרב"ם וס"ע הוא כן דכתבו בסיפא דאפילו לקלה מפנין ולאיה לזה דכאן אמר לשון מפנין ובס"ז נבי הסכימו זס"ה כתב דשאיה להוליאת המעות לכל מה שירצו והיינו אפילו לדבר הרשות ול"ל דכאן דבעי' לדבר מצוה היינו אפילו כל לרבי רבים מקרי דבר מצוה ועמ"ש בסמוך לאיה:

הקשה בכ"מ בשם הרמ"ך ח"ל תימה אמאי אין מפנין הדמים הא הוי כמוי לאריג דליכא למאן דאמר דמילתא היא ואפילו בלבנים אמריק בתחלת הפרק דלית בהו מצוה קדושה כ"ש שנבו מעות והיא דגבו מעות יש לנו לפרש בע"א לו שאמר דאלו הלכתא היא עכ"ל · ותו הקשה ב"י לקמן נבי בנו בית סתם ח"ל וק"ל דבי הילל דבנבו מעות לבנין בס"כ אלה קדושה ב"כה על המעות אמאי לא אמרי' דאם הגדבו עצים ואבני' לעזרה ב"כ שאלה הקדוש' עליהם ולא יוכל לשנות אלא לקדושה ממוכה כו' עכ"ל ותירץ דים לאלק בין אם בא ליד נבאי וכמ"ש לקמן לבנים הדמים אין בהם מצוה קדושה היינו שלא בא ליד נבאי דוקא אבל אם בא לאסור וכתב ע"ז שהוא דוחק · ומו"מ ז"ל כתב ע"ז שהוא תורת אמת ואני אשתומם על מלאה זאת לאפש"ר לאין כאן קושיא כלל דודאי מ"ש הזמנה לאו מילתא היא אינו ענין לכאן דלכל דבר שצייך בו נדר לקדושה מייב לקיימו מלד נדרו ואם בא לקיימו והזמין לכך יש בידו לשנותו דהזמנה לאו מילתא היא ויקיימו בענין אחר כפי מה שנדר מ"ם בהסיה דבנה בית סתם שכתוב בס"ח שאינו קדוש עד שיסמכו בו מ"מ לא יצא ידי נדרו וחייב לקיימו ולעשות ממנו בס"כ ולהתפלל בו אלא דאל זמן שלא התפלל בו אין בו קדושה וכן בהסיה דלבנים הדמים הוא מעם כך שחייב לקיים נדרו ולעשות מהם בס"כ אלא דקודם מעשה אין בהם קדושה וכן אתולב בגר נמת לו אבי מוצאת היא לאחסן בהגאה היינו שאין בזה הכנה לאיסור אבל הנודר חייב לקיים נדרו ולתת לו עכ"ם בגד אינו שילבה ות"ם כאן דאין מפנין המעות אלא לקדושה ממוכה אלו מעשה שיש קדושה בהמעות עצמן דודאי הזמנה לאו מילתא היא אלא דבאם רוצים נדרם שנבו לבס"כ ולעשות מן המעות איזה שילבה בזה יאי מיזב שלהם הא לא אמרי' אלא לא יאתי י"ח עד שיוציאו דוקא לבי"ם ואם רוצים להוציא אלו המעות לדבר אחר ונתת אחרים תחתיהם לבה"כ ואלו מותר דאין כאן קדושה בגוף המעות שנבו אלא הזמנות לא קיימו מה שהם חייבים עד שיבנו בס"כ וכן מפורש בס' זה ס"ג דבנבו מעות יכול להוציאם לדבר מצוה משמע אפי' לאיזה קלה מזה ושיטו שדרך הלאיה הוא מוציא המעות עד שיעלים המעות וכל זה אינו אלא בדבר שאין בו אלא הזמנה לאוד אבל בדבר מצוה משמע אפי' לאיזה קלה מזה ושיטו הדרך הלאיה הוא מוציא המעות עד שיעלים המעות וכל זה אינו אלא בדבר שאין בו אלא הזמנה לאוד אבל בדבר מצוה שיש בו כבר מעשה קדושה אם אינו אינו אסור אפי' לדבר מצוה מ"מ בלבנים ישנים שהיו כבר ב"כה אסור ליקח מהם דרך הלאיה ולהתם אחרים תחתיהם ולאיה לדברינו הדמיון עליו מלד הנדר לאיתה בס' נמצר הדין דף מ"מ רבא מ' הזמנה לאו מילתא היא ואבני' עליה מהסיה דמותר המת ליורשיו פי' דנבו לעזרך המת ומותר הוא ליורשיו הא אין כאן רק הזמנה ומאני דמ"ה מותנין ליורשיו מהם בזיון המת דיש לו בזיון מה שנבו לו והוא מהל הבזיון כדי שיתנו המותר ליורשיו אבי דגם הקנו ותירצו רק מן המותר אבל מה שצריך למת ומאמי לא נימא דאין כאן רק הזמנה בעלמא אלא ודאי המייב לתת לו מלד הנדר אינדר לו וכן איתא במרדכי בס' כ"ם בשמי אגדר קרקע לב"כ ובכנו הכומרים ולבנות ולזו הרבות לר"ח מסיק מהר"ר שם נבי דאין בהם דאלו לאוכן נמי לא אלי לבנות ולמיהדר לאתן לאלו. אם היה בדעתו שיבא נדר דעשה נדר כ"ם כאן דאיכא עניים כו' דעשה נדר ולא אלי למיהדר ואם לא יוכלו לעשותה עתה בס"כ ימתינו לאחר זמן שמא יתנו הכומרים רשות עכ"ל ס"ה כאן ממש בנבו מעות לב"כה דמייבים מלד הנדר ואין להם רשות להוציא המעות לקדושה אחרת דא"כ לא היו יוצאים ידי נדרם אע"ג דאין המעות עלמם קודם כלל כ"ז עלע"ד ברור וגם הר"י עצמו כתב בסמוך ח"ל ויותר נראה לומר דל"בי אמי לא אמרי' דיתחור לזכות בהם מי שיתנם אלא שרצאים לשלוחו ומ"מ אל הקבל הם דומיא דקרקע שהיה הר"מ כו' עכ"ל וזה היסוד בכל הדברים שזכרנו: **אלא** ק"ל ממ"ש בס' ל"ה שהבאתי בסמוך שהאותר ליורשיו אלד מחילת המת הא לא"ה לא זכו היורשים ולאן אין שייכות לזה למה יהיה המותר עכ"פ חוב להוציאו לקודש כמ"ש בהם רש"י ושיטתנו גם דעת הפוסקים כן ואמאי לא יעשה בו אמי' לדבר הרשות ול"ל דבאן שנבו מעות לס"ח או לבה"כ משתמש היה דעתם תחלה בהם יותר יהיה ג"כ לאיזה מצוה אחרת דהא הוציאו מידם לשם מצוה אבל שנבו לשם דעתם תחלה ליורשיו המותר היין דאיכא בזיון למת לא מהיל אלא אם יתנו המותר לריך עכ"פ לקדושה קלה דהא איתא במגילה דף ד"ז אהא דאמר רבא אם נבו והותירו מותר איתיביה אביי בד"א שלא התנו אבל התנו אבי' לדוכסוסיא מותר פי' לבסור שליחות למוזל אם יעברבו ס"ד חילימא שמכרו והותירו כי התנו אלי אלא אלי שנבו והותירו ושעמת התנו הא לא התנו לא כו' אשתא אלי אריך דולמא הא דבעי שם התנו אמי' לדבר הרשות אבל לקדושה אע"פ שהיא קלה לא לריך התנו ונראה דהמקבל ס"ל דזה מקרי ג"כ דבר מצוה היין אלריכי רבים הוא ולאיה המשקמין בלריכי רבים בשבת: (ג) ואם קנו במקצת דמים אלו כו' · לא ידעתי לשוף דעת הרמ"ח בהגה מב"י על דין בוגם בית לבה"כ זו הבית אלא מב"ח ומיהו ס"מ כתבו אלין עצים ואבנים ובאלאתו בהם אבל אם נבו מעות לבנין ב"כה אלה קדושה אמאי · ובקנו באותן מעות עצים ואבנים אלה קדושה עצים ואינם ראיה לשנותן אלא לקדושה ממוכה דאמר נבו והותירו מותר משמע שכל שלא קנו מהם לשם שנבו מעות לס"ח או לבה"כ אינו אלא לדבר שנבו לא ניתן לבה"כ אלא אם יתנו דוקא אלא ודאי אלא נבו בזה אינו אלא לדבר הרשות ול"ל דבאן שנבו מעות לס"ח אלה

ז כרש"ס בתכונס ת סס
בגמרא מ סס בגמ' כ"ו
י כ"י כתם מרדכי יכן
ב סס בגמ' ל יקומלמי
וסכיתו כרש"ס סס :

עטרת זקנים

(ג) והא דב"ח נסבר ה"ס של כפרים • עיין בסי' קנ"ב איזה נקרא של כפרים וי"א שאם נסברו על פי זש"ה בטעמד אנשי העיר ובהסכמת הב"ד מותר ללוקחים להשתמש בו בכל צרכיהם אפילו ב"ח של כרכים ס"ם יעשו הלוקחים גן ירק על מקום ב"ה אע"ג דוריעה היא גם כן תשמיש של גנאי ס"ם אינו מכושר כל כך בתשמיש אחרים ויותר הוא בטהרה מתשמיש זולתו(מהר"ם מלובלין סי' כ"ם) וכן בה"כ שגזר המלכות שלא להתפלל בה יש לסבר לקנות או להשכיר ב"ה הרש (משפטי שמואל סי' י"ד) :

יד אפרים

(בסג"א ס"ק י"ב) בטעמד אנשי העיר כו' ג"ל בסכ"י כ' סס כתם פסרדכי דבכרכים ס"מ בטהמת אבל אם מיהו ג' מוניכן ומוצכן על פיסם אם נגאלומו נגי כרך מטלוסם דכיון דאטלוסם בגאלומו כו' ל' כתבו כו' מבואר מזה דגם שטוכן פס"י ד' מוכיכן ס"מ בעיון מבגאלומו מטלוסם וסכ"י כ' סס דלכרמב"ם וכרא"ם תמש"י שבו לומר מטלבן כיון דבכרך ס"מ לדעתם דכ"ם עכ"ל וש"ל כ' סמג"ם דה"ל דגם כרמב"ם וכרא"ם מודו בזם דוקא שבטו מטיקלא וס"ג בסכיא דסמרדכי שטוכן דבכרכים ס"מ מוכיכן ס"ל בסכנו :

ן **נבאי אסור לשנותן** • אבל זט"ס במא"ה סרי וכמ"ם ס"ז ובכי"ד סי' רכ"ו ורכ"ט : **ח מותר לשנותן**• פי' לנוותן ולתת אחרים תחתיהם וס"ה במעשה נמי דינא הכי וכ"כ בי"ד סי' רכ"ט אבל אם נבו מלים ואבנים אסור לטטותן כמש"ל : **ט להשיא יתומים בדמיו** • וס"ה יתומות (ר"מ מלגשקר לעורך בגין ס"ה אם כתו ליד **ן** נגאלו אסור לטטותן רק לקדושה מותרים וקודם שכתו ליד נגאלו **ח** מותר לטטותן אבל מ"מ לא יוכל לחזור בו • (כ"י וכן מסמע במרדכי רים פ' בני העיר) :

ן ז מוכרים ב"ה וכן שיר שבקדושה ואפי' ס"ת (ד) להספקת
(ט) **תלמידים או ט להשיא** (י) **יתומים בדמיו :**

ן (י) **ח והא דב"ה נמכר הני מילי של כפרים שאין באים אנשים ממקומות אחרים שלא נעשית אלא לבני הכפרים לבדם ו** (ופשילו בנו לאוהו מבל (יא) אחרים) (מרדכי יבן בסס הלבו"ם) **ולכן יכולים למכרו ומ"מ המעות יא נשארים** (יב) **בקדושתן ואינם רשאים להורידן מקדושתן והיינו כשמכרו בני העיר שלא מדעת פרנסיהם והוא הדין אם מכרו שבעה טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר** ט **אבל אם הסכימו שבעה טובי העיר באותו מכר והיו במעמד אנשי העיר** (יג) **רשאים להוציא המעות לכל מה** (יג) **שירצו • ואם קבלו עליהם בני העיר בפירוש במכר זה כל מה שיעיש אפי' יחיד מה שעיש עשוי •** סגם וכל מבבמה מוכי הסיר מוכרים בפרסום מקרי במעמד אנשי הסיר ואינן מריכין לומר הן לו לאו (מרדכי) כ **אבל של כרכים שבאים שם ממקומות אחרים** (ו) **אפי' בנו אותו משלהם אינו נמכר יב** (ז) **אא"כ תלו אותו בדעת** (יד) **היחיד שאז יעשה בו היחיד מה שירצה יג בהסכמת הצבור והוא הדין לכל יד טו דברי** (טו) **קדושה שנזכרו כאן דכודרו גרירי בתר בה"כ :** הגם יחיד מבגגה ב"ה ומהגם לקבל דיגה כב"ה בל קבל אבל אם מייר לעממו בה מוס בם אין לה מבר כי אם בל פי הקבל ובל פיו לו יוכלין (מ"ז ומבגבות אם"רי פ' בני הסיר) **טז** וכל זה לא מיירי אלא כגים לבם ב"ם אחרת אבל אם אין לבם רק ב"ה אחת **יז** אסור למכרו דהא אפילו לבתרו אסור עד שיגנו אחרת (דרגינו ירוחם ל"ג ח"ה וב"י בבם הרמב"ן) כל דבר שבקדושה במעבר ומוחר לבטוחו (ח) מעבר **יח** בלא הכרזה **יט** ואין בו תוגאה אבל דבר שאסור לבטוחו **כ** (טז) לקדושה קלה בלרך הכרזה (הגה' רבב"א סימן הרי"ז):

ח כא ל **בנו בית כהם והקדישו אחר כך לב"ה דינו כב"ה אבל**

בדברי הגו' ו"ל דא"ל אבי בעת' מחבי' אדעתא דידי קאתי סיימו מה מבוהגים בו לעבוה לדוגו עכ"ל • בזה גילוי דעת בהיא הים לו יכולת למכור דבודלי הים בלאה בו הוגלת בזה ויש בידו בה בל זה והה אין בייך בלם רבים בוסבים ומלוים בבסק הבנין בכל"ל בסוגו : (ח) **נמכר בלא הכרזה** • דהא אפי' בתתנה מלי ליתן בדאיתא פ' ב"ה מבא"ב בתין לבם לבות לבמות ונמכר בלא הכרזה יכולים לבטל המקח בדין ב"ד שמכרו בלא הכרזה ב"ה בבבא"ל סי' רי"ז וכאן מיירי בבא"ל מחבי מילי דבקרקע אמר בא"ל הכרזה כאן אבל במבלטלין לו בבי בבוס מקום הכרזה ואמר בך אמר אין בו תוגאה הייגו במבלטלין דאלו בקרקע אין תוגאה לקרקעות

ומשמע סרי דהא בקדושתן קיימי ומ"מ העלים והאבנים והקרקע בקדושתייהו קיימי ואסור להקתמש בהן ונם למכרן בשמא יש לאו בסוף הטולם דלא ניחא ליה בהספקת קדושתן וכ"מ הרמב"ם בדומין ממש ע"ש • ובמ"ב בהיר להבתמש בדמיהם אפי' בבל כרכים דמאי איכפת לבו לאחוקים בהבנים כיון שיש לבם בה"כ אחרת להתפלל בתוהה וכ"כ בבס' מ"בס סי' ר"ו ובל"ג בבמ"ם ומ"מ מ"ה למבור בל בהבנים בלא דעתן בבמ"ם בה"מ סי' בבל"ש ס"ב • ומבב"ם בדבר שבקדושה מ"ה ליפקע קדושתן דאם לא בן ל"ל בבמעמד אנשי הסיר לימא מאי איכפת לבו בלבנים הלא פ"ב בבמ"ם ובמ"ם סי"ח ובסי' ר"מ לובלין הרמב"ן) ומבמ"ם ס"ד בבס הרמב"ם וכ"מ סי"ג ע"ש • ובבגמ' בס • ואיירי בבאין לבם בה"כ אחרת ובבי"ד סי' רל"ב ס"ה : **כתב** המ"ב סימן ל"ג בחתאל דלא בביאי רבים לחתי מבלמה בקרא בבר • אע"ג דבבביאי רבים בבבר אלא עובבים ובבים דרך ערלאי מקבי בבר אמגם בל מקום דבביאי רבים מבלמה בבאין להתפלל בם בבגן מקום שבבומרים מתקבלין בם הדיר לבחוהה לו מקום שים בם חבם גדול מתקבלים בם רבים הלריבים לו ולחוהה מקבי בדך דמסתמא אדעתא דבל הטולם בגאוהו אבל אי בריר לן דלא בגו אלא אדעתא דבני הסיר לבדן גם לא סייגו לבם אחרים מקבי בבר ואע"ג בבמלבון הבא"ם וביי"ו מבמע דבל ערבים בתים לבתפלל בם מבתמתא בבי הסיר הקדישו לדעתם ולא בבינן שיהא דעת בני הסיר בבעת בגין אדעתא דבבים מ"מ מלבון הבוס' והרמב"ן וה"ר ומבמע בהדיא דבבעת בגין תליא מילתא • ואבבר דגם הרא"ם וביי"ו סבירא לבו בבי אלא שקבלו בלשוים בבל"ל • ולא הבינוחי לבולי עלמא אפי' בגו בתם אחרי' אדעתא דבולי עלמא בגאוהו: **יח בלא הכרזה** • דהא אפי' ליתן במתנה מותר בבמ"ם בי"ת (הרשב"א) ושוב אין לריך הכרזה אלא בבבא לאחרים אבל בבאתו מוכרים דבר שגנו לא בבי הכרזה (ר"ן פ' ב"ה) : **יט** ואין בו אונאה • היינו בקרקע ולא אחרי' דהוי בבליא דאפי' • (שם) מבמע דבמבלטלין הוי אוגאה : **כ לקדושה קלה** • ב"ם הוא וב"ל שאסור לבטוחו לריך הכרזה וב"ם בד"מ ובחבו' הרשב"א בגון ת' שלוה שבים זה יהיה לבעיים שיתלבו הבירות ולוה שהקבל לא יעבו ממנו הבבחה וא"כ אין הלבור יכולין ליתנו בתנה לאחר והוא הדין דאין מוכרין בלא הכרזה דבל אלא הכרזו אנו רואין בחיו בחבלתה ואין דבריה • ועוד דבל הקדש בגון זה אין הלבור דבאין לבטוחו מבום בגל בעיים דדוקא בקושה ותמהוני וכיולא בזה דבריה שאם יעבלבו יבבו עוד לבדי סיפוקן והוא הדין לגר בל בה"כ בבים סיפוק לבית הבנסת חוץ מזה דבאים לבטוחו אבל בזמן שאין הלבור מתנין עוד לבעיים כי אם קלבתן ובמבר אחד והקדים קרקע לבירותיה להוסיף של קלבתן מבום שאין הלבור דבאין לבטוחו הוי טוטה בדבר מבבה בכ"ל וע' בי"ד סי' רל"ו ס"ד : **כא בנו בית סתם** • היינו שבגאוהו ממשות חוגן וכמ"ם ס"ד ומיהו ל"ל אע"פ שבגאוהו ממשות בה"כ מ"מ אין לן

ן נבאי אסור לשנותן • אבל זט"ס במא"ה סרי וכמ"ם ס"ז ובכי"ד סי' רל"ו ורל"ט : **ח מותר לשנותן**• פי' לנוותן ולתת אחרים תחתיהם וס"ה במעשה נמי דינא הכי וכ"כ בי"ד סי' רל"ט אבל אם נבו מלים ואבנים אסור לטטותן כמש"ל : **ט להשיא יתומים בדמיו** • וס"ה יתומות (ר"מ מלגשקר סי' מ"ב כ"ה) וכן ל"ל מוכח מדקאמר הגמ' הטעם מפוס לא הוהו בבלאה לשבח ילרה ולא קאמר מבוס סרו ורבו אלא דסרו ורבו נא סייך בחשה מבא"כ לשבח ילרה וכמ"ם הבו' בגיטין ד' מ"ח ע"ב בל"ל דלא כמ"ם בחמ"ה סי' ח' והחרבתי בזה בחבו' וה"ה המוכרין ס"ה לסדיון סביוס(ב"י בי"ד סי' רל"ב וה"ד דלא בדריבס): **י ואפילו בנו** • דהאחרים נתנו להם המעות ביפבו הם בהם מה שילו : **יא נשארים בקדושתן** • בלומר לאסור לבמוהן לקלוסה קלה : **יב אא"כ תלו אותה** • ל"ל דזה קלי בבבו אחרים לזה אין מועיל מה שתלו הם בדעת היחיד דבמה"ה ים ח' בסוף הטולם בתין דבוה מוהה בזה • דבבלמה מר בר רב אבי מסתמה היו בל ישראל הקרובים והרחוקים מבסיעים לו מבא"כ בחמרי' וכ"מ בבור ובר"ן ובב"ש ובב"ח וב"מ ממ"ם הרב"י בשם המרדבי יבן בני בה"ב ומעמד לגבי הטיל ולף הרמב"ם והרא"ם מודו לזה כיון דהתנו מעיקרא דלא בהבר"י ובהבי מתיבבת קובית ר"י הביב : **ואם** לוים מהבלים בבה"כ בל בלרים יבולים לבמבה (מבי"ט ח"ב קמ"ג) ובית הביים יבולים לבמוה (בס ח"ב ל"ה וס' ובמ"ם סימן י"ד וקי"ו ובלב"ם ד' וב"י הדרבי ס"ג ורס"ך ח"ה ט') ובדמ"ט סי' ס"ו בהב בל דבר הבייך לב"ה בבון הלרות לו מקום אחרינו מבמתה רבים נתנו לזה ולא מלי לאוהבן לו לסגבן לבטוח מהם אוהבים בל"ל ומבל מקום לא המיר מב"ם : **יג בהסכמת הצבור** • דודאי לא היה דעתם שיבהוה הימיד בלא לבהי בהבה"ב בל בלרים בבבו אחרים לבא בעי בוהי הבייד לא בבי בבבמעד אנשי הבייד בל בבמעד אנשי הבייד ונם לא מלי לוים דעלמא לעבבו ספסי"ד : **יד דברי קדושה** • סי' דאם מבבו זס"ה במא"ה בבבריס מוהר להבתמש בדמיה ומ"מ הבמיבי קדושה בקדוהתייהו קיימי בבמ"ם סי' קל"ד ס"ג ובמ"ם ס"י אבל בה"ב והבמיבי מלוה מוהר להבתמש בהן בבמ"ם ס"ט (ר"ן בשם הרמב"ן) : **טו דברי קדושה** • בל בלי בה"ב וספסלים וריעות (ל"ן בשם הירושלמי) ויריעות דוקא בבים לבם אחרת אבל בבים לבם בבמ"ם בבבבמ"ם בבבבמ"ם בבב

לקרקעות בכל דבר: (ט) אינו קדוש עד שיתפללו בו • והזמנה לאו מילתא היא ודיו כבר זכרתי שעל כל פנים יעשנו עוד לכה"ב שכרי מייב הוא לקיים מדרו ומה שמייר לזה כתבתי בסעיף ח' ע"ש: (י) ויש מי שאוסר • במגן ס"ם בשם המגיד מיימוני דלמיים לזה מדלמרינן תמתיו מבנינו בנו קודם לכל אדם יכול אע"פ שאינו ממלא מקום אבותיו ח"ל ואסר ימלא אם ידו דוקא בזמן שממלא מקום אבותיו כ"פ שאינו רשאי למכרו ולאחר בלא רשות הקהל עכ"ל • נ"ל מזה דזה דוקא בזמן שהקהל נכנו לא' בדבר זה דומיא דהמיא דכ"ג שממנין אותו בתנאי אבל אם קנה ח' מן הקהל זכות זה קנאו לכל זכות שבו ככל קנין דעלמא ומ"מ ברור הוא שלא ימכור אפילו בזה אלא לפני שהגון כמוהו דאדעתא דסכי קנאו לו זכות זה: (יב) ובא להם דבר מצוה • בגמ' אלנו ברים ב"ב דף ג' כתוב בדוב ספרים נבו זחי ומתתי מתי א"ל דלמא מתרמי ס"ם ויהבי להו ברני לבני כו' מאי א"ל דילמא מתרמי ס"ם ומזבני יהבי להו משמע אפילו בשעות שנבו אין מוציאין אותם אלא לפ"ם והילך כתב כאן הרמב"ם דבר מצוה סתם וי"ם כתוב בהם התלה דלמא מתרמי מידי דמצוה ויהיב להו היתה נירסת הרמב"ם ממילא משמע כל מידי דמצוה אפילו אינה שלא שקיל אלא דרך הלואה עד שיעלם אותם ועמ"ם בס"ה ומ"ם דבקנו אבנים לא ימכרו לדבר מצוה קשה דהא בסעיף ו' פסק דימכור לפסקת תלמידים וכו' ל"ל דמיירי שיש לנס בה"כ אחרת וכאן מיירי שאין בה"כ אחרת דהתם מייתי לה בגמ' ריש ב"ב ובמהם כתב ב"י בזה עניין אחר: (יג) אינם רשאים לשנות • וסייים שם במרדכי אלא ימתו אותו עד לאחר זמן שמא יתנו

אבל (ט) אינו קדוש עד (יז) שיתפללו בו אפילו אם בנאוהו לשם ב"ה וכיון שהתפללו בו אפילו אורחים לפי שעה כיון שהיה מיוחד להתפלה קדוש ◦ ואם לפי שעה הקדישו הכל כפי מה שאמרו:

ט ◦ כשמוכרים אנשי הכפר ב"הכ יכולים למכרו ממכר עולם והלוקח יעשה בו כה שירצה הוץ מבורחין ובורסקי ובית הטבילה ובית הבסא ואם מכרוהו (יח) שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר יעשה הלוקח אפילו אלו הארבעה דברים:

י ◦ יש אומרים דיחיד בשלו אפילו ספר תורה **כב** מותר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים **כג** (י) ◦ ויש מי (יט) שאוסר אלא אם כן **כד** ללמוד תורה או לישא אשה:

יא כה ◦ בית הכנסת או לבנים ועצים מבית הכנסת ישן שפתרו **כו** יכולים ליתן (כ) במתנה **כז** דאי לאו דהוה להו הנאה מיניה לא הוו יהבי ליה הדר הוי ליה (כא) כמכר וכן יכולים להחליפן באחרים והם יוצאים לחולין אבל אסור למשכנן או להשכירן או להשאילן **כח** אפילו על ידי שבעה טובי העיר שעדיין נשארין בקדושתן שאין כאן דבר אחר שתתול קדושתן עליו: הגה וזהוקא בדרך מתורדין מקדושתן אבל מותר להשאיל אפילו ספר תורה לקרות בה אפילו מכל **כט** רבים ליחיד • (כ"ל בסם ל"ח):

יב ◦ מי שיש לו תנאי עם הקהל שלא יוכל לבנות בית הכנסת כי אם הוא וזרעו (יא) אינו יכול למכור (כב) זכותו לאחר:

יג ◦ גבו מעות לבנין ב"ה (יב) ובא להם דבר מצוה ל מוציאין בה המעות קנו אבנים וקורות **לא** לא ימכרום לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים אף על פי שהביאו האבנים וגררום ואת הקורות ופסלום ותתקינו הכל לבנין בית הכנסת מוכרים הכל לפדיון שבוים בלבד אבל אם **לב** בנו (כג) וגמרו **לג** לא ימכרו (כד) ב"ה אלא יגבו לפדיון מן הצבור:

יד ◦ ראובן שאמר קרקע זו אני נותן לבנות עליה ב"ה ולא רצו אינם יהודים להניחם לבנות ב"ה והקהל אומרים לבנות עליו בית ת"ת וראובן אומר אדעתא דהכי לא נדרי **לד** לא מצי ראובן הדר ביה ואם ראובן לא היה דר שם היו **לה** יכולין (כה) לשנותם ואם הוא מבני אותה העיר (יג) אינם רשאים לשנותה אם הוא **לו** עומד וצווח (פירוש ושתק) **אא**"כ יש שם חבר עיר דכל מאי דאתי אדעתא דידיה

אבל אינו קדוש עד שיתפללו בו אפילו אם בנאוהו לשם ב"ה וכיון שהתפללו בו אפילו אורחים לפי שעה כיון שהיה מיוחד להתפלה קדוש ◦ ואם לפי שעה הקדישו הכל כפי מה שאמרו:

ט ◦ כשמוכרים אנשי הכפר ב"הכ יכולים למכרו ממכר עולם והלוקח יעשה בו כה שירצה הוץ מבורחין ובורסקי ובית הטבילה ובית הבסא ואם מכרוהו (יח) שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר יעשה הלוקח אפילו אלו הארבעה דברים:

י ◦ יש אומרים דיחיד בשלו אפילו ספר תורה **כב** מותר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים **כג** (י) ◦ ויש מי (יט) שאוסר אלא אם כן **כד** ללמוד תורה או לישא אשה:

יא כה ◦ בית הכנסת או לבנים ועצים מבית הכנסת ישן שפתרו **כו** יכולים ליתן (כ) במתנה **כז** דאי לאו דהוה להו הנאה מיניה לא הוו יהבי ליה הדר הוי ליה (כא) כמכר וכן יכולים להחליפן באחרים והם יוצאים לחולין אבל אסור למשכנן או להשכירן או להשאילן **כח** אפילו על ידי שבעה טובי העיר שעדיין נשארין בקדושתן שאין כאן דבר אחר שתתול קדושתן עליו: הגה וזהוקא בדרך מתורדין מקדושתן אבל מותר להשאיל אפילו ספר תורה לקרות בה אפילו מכל **כט** רבים ליחיד • (כ"ל בסם ל"ח):

יב ◦ מי שיש לו תנאי עם הקהל שלא יוכל לבנות בית הכנסת כי אם הוא וזרעו (יא) אינו יכול למכור (כב) זכותו לאחר:

יג ◦ גבו מעות לבנין ב"ה (יב) ובא להם דבר מצוה ל מוציאין בה המעות קנו אבנים וקורות **לא** לא ימכרום לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים אף על פי שהביאו האבנים וגררום ואת הקורות ופסלום ותתקינו הכל לבנין בית הכנסת מוכרים הכל לפדיון שבוים בלבד אבל אם **לב** בנו (כג) וגמרו **לג** לא ימכרו (כד) ב"ה אלא יגבו לפדיון מן הצבור:

יד ◦ ראובן שאמר קרקע זו אני נותן לבנות עליה ב"ה ולא רצו אינם יהודים להניחם לבנות ב"ה והקהל אומרים לבנות עליו בית ת"ת וראובן אומר אדעתא דהכי לא נדרי **לד** לא מצי ראובן הדר ביה ואם ראובן לא היה דר שם היו **לה** יכולין (כה) לשנותם ואם הוא מבני אותה העיר (יג) אינם רשאים לשנותה אם הוא **לו** עומד וצווח (פירוש ושתק) **אא**"כ יש שם חבר עיר דכל מאי דאתי אדעתא דידיה

ולא"ם וכ"ן) ובכרכים אסור: **כז** דאי לאו כו'. אבל ליתנו לעיר רחוקה שבודאי לא ס"ל הנאה מהם אסור וכ"ם למי שאוסר למכור ס"ם אאסור לעשות ערמה שיתנו לסם הס"ם במתנה והם יתנו לסם משום במתנה דאסור (כ"י ריב"ם) ומ"מ דבריו ל"ם במה שאסר ליתן ס"ם במתנה דהא אין מוציאין אותה מקדושתה בכך וכמ"ם בהג"ה וכ"כ הטוש' וכ"כ רש"י דדוקא בכרוכים להפקיע קדושת בית הכנסת אז צריך דבר אחר שתחול קדושתה עליו אבל בשאותיים אותה לדבר מצוה אז מדיין קדושתה עליה ואין צריך ד"ח שתחול קדושתה עליה וכ"כ ב"ה בשם מבי"ם ח"ב כ"ם דאפילו דברים אחר בכה"ג ומשל רבים ליחיד נמי אסור אא"כ יש ד"ח שתחול קדושתה עליה אז מרי דק"ל כרבנן • והב"ח שגג בזה וכתב על התוספת דברים אחר לא כדת • ומיהו דעת הטוסקים משל רבים ליחיד מרי כל שאין מפקיעין קדושתה בס"ם בהג"ה וכ"כ הרב"י מדשתמו הטוסקים:

כתוב במ"ב דאם בנו בית הכנסת חדשה ושתתו הישנה ע"פ זמ"ה במא"ה מקשה קדושה מהישנה ומלה של החדשה ורמאי לשמות הישנה לכל מה שירצו דלא נרע ממתנה אבל בלא"ה אין כח אפילו זע"ה במא"ה לעשות בהן דבר חול שאין כאן ד"ח שתחול קדושתה עליהן וכ"מ בתוספתא פ"ב ה"ל מבני היכל שנפגמו שעונין גניזה ומעשה הא' שלקח בה"כ של אלכסנדריא ועשה בה כל צרכיו ולא הסכו אם הראשון עליו עכ"ל • משמע דבעור אלא ממכרה אסור להשתמש בה חול • ולע"מ ס"ם ממורה דכ' בי"ד סי' רע"ט ס"ג דמרי לשמותה לדבר הרשות ול"ל דאשתי בה"כ כיון שעיקרה עשו לומר בה דבר שבקדושה א"ל שתפקע קדושתה בכדי מפני כבוד הקדושה כמ"ש הר"ן ומיהו הרא"ם כתב בתשובה ריש כלל ה' ומביאו בבד"ה שמותר לעשות מבה"כ בית דירה דזע"ה יכולין לשמות לדבר הרשות וכו' וכ"כ בב"ב פ"ק דמעות יכולין לשמותה משום דלרבי בה"כ הוא דבה"כ עלמו יכולין למכרו וכו' ע"ש • משמע דס"ל דמותר לשמות בה"כ • וכ"ע דהיינו תפקע קדושתה בכדי ותפסר הרא"ם מיירי כשבנו אחרת וכמש"ל וכ"כ הר"י הבא דמותר לשמותה שרי לשמותה מיירי שעשו אחרת: **כח אפי' ע"י זע"ה** • אפילו בעמד אנשי העיר (רי"ף והרא"ש והר"ן) ואע"ב דהשעות מותר להוציאם כמ"ש פ"ז מ"מ לריך שתחול קדושה בית הכנסת על המעות ואח"כ להוציא המעות • עיין בשקלים פרק ד' ובשבועות דף י':

כט רבים ליחיד • ומיהו אף המיעוט יכולין למכות לא"כ יש, שם ממונים שעל פיהם נעשה כל דבר • וי"ח שאין המיעוט יכולין למכות אפילו למכרו וכן פיקר (כ"ם): **ל מוציאין בה** • הייגו אע"פ שמן הדין מותרים לא יעשו כן: **לב בנו וגמרו** • ברמב"ם הני בנו יגמרו ולא וכו' וכן פיקר: **לג** לא ימכרום בה"כ • אבל מן הדין שרי דהא אפילו לקדושה אחרת שרי כ"ם לפדיון שבויים וכ"כ הס"כ וס"ז כי"ד סי' רכ"ב ס"א: **לד לא מצי** • דהוי כמודר לדקה: **לה יכולים לשנותה** • אפילו לדבר הרשות (מרדכי) דאדעתא דידהו יהבי מניקרא עבי"ד סי' רע"ט: **לו עומד וצווח** • כיון דאיתיהב אדעתא דכולהו וכ"ע דמבה"כ לבה"מ אפי' הבעלים מעכבין שרי כמ"ש בי"ד סי' רע"ט ס"ב וכ"מ בר"ס זה

מ מרדכי שם נ מגילה כ"ו ס סרא"ם וכ"ו וספר ל"ח ע סרמב"ם בפ"י מס"ם פ מגילה כ"ו ; מרדכי ס"ם סהומל ק כ"ב דף ג' לשון סרמב"ם בפ"ח מס' מתנות עניים ר מרדכי שם פרק בני סעיר:

יד אפרים

(ס"ק כ"ב) מ"ם וכתב כו"ל סי' רכ"ם ס"ב בבג"ם • עיין מ"ם דהרי זקני מגאון כתובים מיים בבנמרדיון דף כ"ח וכ"ל וכלאה דיחיד סכוסב ס"ם לעצמו ובמנם לבנים שבנמם לקרות בה לבור והקדישם לא מסיר עביר ר"ל כיון בשקדישם מרי מיח מל מקדש ולא מלו מלו מאת ומאר כי מלכם בשיק כתאבתן בר' מינין מ' : ולכמה לעיתר דבכמיבה לאוד מלוא מלאת כו' הי"מ דיחיד שבסב ס"ם לעצמו ואחר כך נתנדם מבשמת שבריך לו לכתוב ס"ם אחרת כו' • ולכן בנאם דאין לסקדים ס"ם אא"כ כותב לעצמו אחרת מעכ"ל ע"ם • ועיין בספרי מו"ת בים אפרים חלק י"ד סי' ס"ב לענין כתיבת ס"ם בכוסות אם יוצאין י"ח ע"ש:

באר היטב

סברוש ס"ב: (יז) שיתפלל בו • ע"ל ס"ק ו' מס"ם • יחיד שבנה בה"כ לא יכול למזור בו בה"כ סעיף י"ד אבל אם עבה מעשה לבה"כ לא יכול למזור בו דבוסמה לאו מילתא היא ס"ל • (יח) זע"ם במא"ה • ל"ד כל ז' אלא כל סיבת דאיכא רוחא זע"ם מיקרי ואינן כתר רוחא • עיין מני יטבע סימן ל' ומהרבר"ם מ"ר סימן קפ"ם • וע"ם אינו ל"ל מיותר תמיה שבעיר לא מיותר לקנים אלא מיותר מבתולים בלרבו לינור מרא"ם מ"ם סי' ל"ג: (יט) שאוסר • ולרבינו אף זע"ם בתמ"ה ומכר עיר אחרון למכרן ולבשמם בדמיו אא"כ לנוזר תורה וכו' ומ"מ ל"ל דבתמ"ה ולבשמם בדמיהן • וכ"ד סימן רפ"ב כתוב שם בב"ע בסנהדרין ע"ש • ולפסר דע"ם שם ויש מי שאוסר אפי' רק אחר"ם ובכתב מה"מ וב"ע על מה מומרין מעולם שמוכרין ע"ם אפילו נתנו לבה"כ לקרות בהן ומשמע בדמיהן וע"ל כיון דמעכנו בן ס"ל כאלו שתנו בתתלים ומ"ם בי"ד סי' רע"ט ס"ב בשב"ם • ואם קנה מתתלים בדי לשוכרם וכ"ם אם קבלם בתוב מותר לשוכרם ס"ז • ע"ם בתנו' נינת ורבים ובלו ג' סי' ל"ח שבתב דבמון הזה שבל שבריטו בתוקה שום בסה פיטול מותר לימיד לשוכר ס"ם בשופי ס"ם • ועיין בתשת ל"ם ל"ם ומ' בי"ד סי' ל"ב: (כ) במתנה • כיינו אע"פ שבתנו בה"כ אחרת אחרת שרי כ"ם לפדיון שבויים וכ"כ הס"כ וס"ז • (כא) כמכר • אבל ליתנו לעיר רחוקה שבודאי לא ס"ל הנאה מהם אסור • בתב בב"ב דאם בנו בה"כ חדשה ושתרו שתנו ע"ם זע"ם בתשת"ם שקבה בקרוב שה מתלם ורבאי לבנות שיבנו לבל שם מיבנים בלא בנא מתתבה אבל בלא"ם אין בה בטלו אלא בלא"ם אין בה בטלו אלא בלא"ם אין בה בטלו אלא

ס סל"ת בסם סרמ"ד וכל המנהגי דזרו ס סם ל מהר"י קולון קי"ג כ סם סימן ק"ס נ סם ד סם כסי' ע' ס סמוגם מהרי"ל בסם לעודם :

עטרת זקנים

(ך) אין הצבור רשאין לשנות כו' יראובן חיה לו ב"ח בבאר ועמד יומים רבים שלא הלך בבאר ומפני זה אנשי כפר היו מתפללין בבית שמעון אח"כ מבר ראובן ביתו לח"ת והחזיר אנשי כפר להתפלל בו שמעון וכח בחוקת מעונו ום"ם אינו יכול לעכב על הבא מחזקת ראובן סלקבוע גם הוא מקום תפלה בביתו (ש"ת מהר"א בן חיים ס"ב סי' ע') : (ח) אין הצבור יכולין לחתוך בו כו' וי"א שיכולין הצבור לחתוך בו ואפי' אי הוה איתו נוטית חי והיה רוצה ליקח אותה אין שומעין לו אם לא שהתנו ברבים בשעת נתינה שאינו נותן לחלופין וק"ו היכא שמת האב והיורשין באין להוציא במענת שמא שאין שומעין להם ויכולים הצבור להחזיק בה (מהרש"ל בשו"ת סימן ס"ו) : (ו) לתשמיש קדושה כו' : ולענין שלית שיש בו ציצית כתב בב"י ב"ר סי' קל"ח בשם המרדכי דשרי ואינו אסור אלא מעילין שלובשין כו' אבל בהנחות מיישני שהביא שם משמע קצת לאסור אבל נראה להקל ולומר שאין זה תשמיש של קדושה (עיין ב"ר סי' קל"ס ובמי' רש"ג ודוקא במקרש אסריגן כן ולא בבמה וכ"ה דיקן לא עדיף מבמה ובעל"ם בשלית יש להקל :

יד אפרים

(בש"ע סעיף כ') מסיר מל אמנוסין מל לאוקן סם מריך לגיין סס"ק י"ז סבמ"ו : (בסנ"א ס"ק מ"ר) דבר שבקונסם מיין בסמרכ"ת סם בסמב דוקא מיכח דומכח מלמח דחלמון קודם קלי מכל מלא"ם תפי' כוסן מרון אסור כיון דמולל גם מאר דבריהם :

דידיה אתי : (ובכנסת מובי עיר מרדכי ריש פרק בני העיר) לד דינם כחבר עיר :

מז ס אין אדם יכול לאסור חלקו מב"ח ולא מהספרים ואם אסר לח אינו (כו) כלום :

מז ח מי שהשאיל ביתו לב"ח ויש לו מריבה עם אחר מהקהל אינו יכול לאסרה אא"כ יאסרנו לט לכל הקהל כאחד: ונסנ ודוקא בהשאיל תחלה סתם אבל אם סתנס מתחלה סבל זמן ס"רלס למחות יכל נידו למחות לו אלא הסאיל לסם בפרוס אלא מיתם לימם לניתו הרבות נידו למחות כמו מרלס • (מסר"ם פתחוסס סימן ס"ס) :

יח מ מי שהיה בביתו ב"ח ימים רבים (ד) אין הצבור רשאים מב לשנותו בבית (כו) אחר :

יט מ מי שאומר שכלי הקדש של כסף שנהגו מג להביאם תמיד לבית הכנסת בתנים אין יכולין להוציא (כח) לחולין ולמברם והקהל יכולין לתפשם שישארו בחזקת הקדש אחר מיתת המקדיש :

יט נ יש מי שאומר שאם נמצא אחר מיתת אדם (יד) כתב כתוב שהקדיש כלים ואין עליו עדים ולא מסרו להקהל אפילו הכי מד הוי הקדש :

כ ד יש מי שאומר שספר תורה שהוחזק שהיה של אבותיו של ראובן (טו) (ה) אין הצבור יכולים מה להחזיק (כט) בו :

כא ה אין לקנות מעילים שנשתמש בהם (ל) הריוש (ו) לתשמיש קדושה : הגה אסור לעשות מז (לא) מלמחן אנסס לו מז מחיר כלב דבר על מנוס כמן כ"ם לו ס"ת ודוקא מלמחנן עלמסם לבל לם נתנו לה עשות בתנון מוחר לקנות בהן דבר מנוס ולא מיקרי אונס אלא מה אישור ערוה לקבל מהן (ר' ירוחם נ"ג ח"ח) :

ויכס"ו דלקדושה ממורה לא בעי בטמ"ס ול"ל דמ"מ אם ל' שומד ומוסה לון רבים לבמוחם וכי"ר מיירי ס"ומו מבי הטיר עיר . ומדלא כחב רמ"ח הב"ה זו לעיל בסי"ו מעמא דוקא כאן מבי זקס"ס דבני העיר קבנו אותן לכל דבר אבל בעיל בבלבים בבתים סם אנשים מעלמא ומתנדבים לבה"כ לא מבי מה שקבנו אותן אנשי העיר עליהן וכיולא בזה כתב כ"י בב"ח סס' ק"ט בסם הרשב"א שאין לב"ר כח להתנות על עיר אחרת ומ"מ לקמנים יכולים כאן לתתות כמ"ם הר"ן . ומ"ב כתב שהאידנא זש"ל יכולין למבור אפי' בבלבים וכ"כ הב"י בסם מרדכי יש עכ"ל . זהו דוקא בשבנאותו מעלסם כמ"ם סם בב"י ומ"ם ס"ו וכ"מ בתשובת ר"מ לובלין סי' כ"ט ומ"ב הסיר סם למבור קרקע של בה"כ בק"ק לוקלי מעשם דבשבנאו הבה"כ כל מה ששבו עשו ברשות ובצלת מבהיני מדינה וכ"ם בתר מבהיני מדינה נרילי . ושור דמסתמא ניחא לבל הסולם למולבה מסוס דאין הקנה סוב לבמוח בה"כ בל לאוחו מקום מפני סרוו מעבבים וגם יש לחוש שלם יסלר פני סיבמו עליו בית הפלחה ולבן בודאי לב"ע ניחא למבבה ולבות הוא לסס ולבין לאדם בלא בפניו ומ"מ לזוחמא דמלחמה יבלירו מקום לרון קודם פני ויעשוהו בן יבל דאיו מבוער ב"ב בתמיסים אחרים וגם הוא בשהרה ב"ל . ול"ש דבה זרישה תמיב מנוה הוא במ"ם בי' בל"ל סי"ח וב"ל דמייני בירקות בא"ל מביסס דא מ מנוה ב"ב : **לה** אינו כלום . היינו מלד הה בבל מדינה יבול לאסור במ"ם בי"ד סי' רע"ד ע"ם . בחוב בהג"מ בבסס ר"ם בבל שהיה לבם תיבה בהיו מבינים בו הבשור ואסר מ' מהן חלבו והתיר לבן בב"ל . ובבסר מה שבמימון בחיבה בבר בבר חלביה בבי לבון מובי הבבל והוי בחילו אלו לאסור בליסס מבה"ל ובוקא בבבה"ב בבסס"ב שבומד לבד וכל אחד מבבה לזבות לבולם בחלבו ומ"מ ב"ב ביחלל בל מדרו (ים"ם ב"ק ס"ם בלא"ם) ול"ע דמבבר לאו דדיה בדאיתא במבבה פי"ח דבלרים : **לט** לכל הקהל : ודוקא בבבה"ל בבבה"ב בבבה"ב לזבן לה בב"מ בבי"ר סי' רכ"ח בס"ו : **מ** מי שהיה כו' : דמובה נבי מיבוב דאסי' בבבה בבבה בבבה

הקהל נקראים מוחזקין וכן מסתבר כיון שידוע שהיתה שלו מתחלה היאך יחזיקוהו הקהל מספק לסולית מחזקה שלו שהיתה ודאי שלו ומה שהיו לו מעלין של הקהל אין ראיה כלל כי כן המנהג להמליך המעלין מס"ח אל ס"ת הן של יחידים הן של הקהל :

קנד (א) **אין לו דין בה"כ** · בב"י כ"כ בשם מהרי"ל מביב שבמלכות חוגר אין לסם רשות לעשות עלמן בה"כ קבוע ואריכים להמיון עלמן בבתי תפחיות ח"כ אין לזה דין בתי כנסיות ויוכל להיות בית דירה למעלה ובלבד שיהנו בעקיות בבתים שלמעלה מבית התפלה ע"כ ועמ"ש בס"ס קל"ח וע"כ אין להשכיר חדר להתפלל בו בחשש אין למעלה ממנו עקי : (ב) **ורצועות תפילין** · כתבו התו' מכלל משמע שהלי"ת והיו"ד שבקשר הרלועות אינן אותיות נמולות ולא הוה הל"מ כי אם הפי"ן שבבתים מדלא קרי הכא לרלועות אלא תשמישי קדושה : (ג) **ווילון שתולין בו'** · פירש לעמהג התלמוד שהיו לעמיים כופלין אותו ומיתין ס"ת עליה דתמר רבא ונראה שקביעות היה לזה דאל"כ ס"ל תשמיש בעלמא ואין בו קדושה אלא הלכות אינו שונה אלא הלכות · פירוש מצוי' ובריאות ולא שימש ת"ח בגמרא : (ו) **ומכל מקום אסור לעשות וכו'** · אף על גב דאינם אלא תשמיש :

ועכו

כב ו אדם שהוא רגיל בשום מצוה כגון גלילה ואירעו (לב) אונס או עוני ונתנו הקהל המצוה לאחר ואחר כך העשיר ורצה שיחזירו לו המצוה אם בשעה שנתנו הקהל המצוה לשני היה סיפק ביד הראשון לתת מה שהיה נותן בכל שנה ולא הפץ בה ונתרצה הוא עם שאר הקהל לתת לאחר איבד זכותו אבל אם כשנתנוה לשני לא היה ביד הראשון סיפק לתת מה שהיה נותן ועתה שיש בידו רוצה לזכות במצותו ולהזור וליתן מה שהיה נותן תחלה **מט** חוזר למצותו :

קנד דיני תשמישי קדושה ונרות ביהכ"נ · ובו טו סעיפים :

א ח רחובה של עיר אע"פ שמתפללין בה בתעניות אין בה משום קדושה מפני שהוא עראי ט וכן **א** בתים(א)והצרות שמתקבצים בהם להתפלל "באקראי" (פירוש דרך מקרה ואחמן ולא דרך קביעות) **אין בהם שום קדושה :** סגה ויש לומרים דלא מקרי מרון (ב) קדם אלא אם הוא כמין אכנא שאינו עשוי רק לכבוד התורה אבל מרון הכנוי (ג) כתומה **ב** שנעשה לשמירה לא מקרי תשמישי קדושה וכ"ם אם הספרים **ג** מתקלקלים בו **ד** דמותר ליטול משם : (מרדכי והגהות אש"ר פ' בני העיר) :

ב ג השוכרים בית ומתפללים בו (א) **אין לו דין ב"ה :**

ג ה ד תשמישי קדושה כגון תיק של ספרים ומזוזות (ב) **ורצועות תפילין וארגז שנותנין בו ספר תורה או חומש** ו **וכסא שנותנין עליו** (ד) **ס"ת** ז (ג)-(ה) **ווילון שתולין לפני ההיכל יש בהן** (ו) **קדושה וצריך לגנזן :** סגה ודוקא הדבר שמניחין בהן דבר הקדושה בעצמו לשמיש לו **ד** שנעשה לכבוד כגון המכסה שעל הקרש' של הספרי' אבל הספרי' אבל אותו מכסה שהוא לשמור אותו מכסה שעל הקרשים לא מקרי תשמיש דהיו תשמיש דהתשמיש וכל כיוצא בזה · אסור לכנסם (ז) משפחת של ס"ת בא"ר מפני הכבוד · (ר' יהודה ב"כ ח"ו ור"ן מרדכי פ"ק דמ"ק) :

ד ט מטפחות ס"ת שבלו יכולים לעשות מהם תבריכין למת מצוה וזו היא גניזתן :

ה ט ו ספר תורה שבלה מניחין אותו (ד) בכלי חרס (ח) וגונזין אותו בקבר ת"ח (ה) אפילו אינו אלא שונה הלכות ולא י שימש ת"ח :

ו ז אין עושין **יא** מתיבה בסא לס"ת אבל מותר לעשות מתיבה גדולה קטנה וכן מותר לעשות מבסא גדול בסא קטן אבל אסור לעשות ממנה *שרפרף (פירוש בסא קטן) לבסא וכן מותר לעשות מוילון גדול ווילון קטן או לעשות ממנו כיס לס"ת אבל לעשות ממנו **יב** כיס (מ) לחומש אסור : סגה (י) ופרוכת שאינתו תולין בפני הארון **יג** אין לו קדושת ארון רק קדושת ס"ת וכן הכלונסים שבו תולין הפרוכת (ו) וא"מ אסור לעשות מהם הפעים שמסמנים בו בקריאה לחותת היום **יד** שאינן (יא) קדושים כמו הס (פסקי מהרא"י סימן רכ"ה) :

הבימה

ולא ים שם רואה ברורה שמתיאם ממנו אבד חזקתו (שם) · וס"ה לפרנס שעבר מחמת אונס ומינו אחר תחתיו דכשיעבור האונס הראשון מוחר לשרלותו (כ"כ הגהו' ביומא דף י"ג) ודבריהם ל"ע דמ"מ אמתי אינעדיך תלמודא למיפסק כר"י הא ר"מ נמי מודה בזה דראשון מוחר לעבודתו ואפשר דבא לומר דלא יהא לנסי בוס כבוד מפרנסות מבוס ליבה דראשון וא"ע (אמ"כ מלאתי שהשמה מהרש"ל קושיא זו) ומשמע במרדכי פרק מז"ה דאם עבר מפרנסותו מחמת עבירות שעשה אפילו בשונג אינו מוחר לפרנסותו כראשון כרמב"ם פ"ו מהלכות רוצח :

קנד א בתים וחצרות · ומזרות שלו לא עדיפי מבתים וחצרות ומטה כיון שמתפללין תדיר בהם כל זמן שהם נדחקים נעשו קודש (רי"ש ח"ד) גן ופרדס ותלינתא שסביבותיו אע"פ שפתוח בב"ה אין בה קדושה ואם היה פתוח נגד הסיכל יש לשמירה · והיה הגמוי בכותל של עץ דהוי כחדר בעלמא : **ג מתקלקלין** · ח"כ לא היה רואי מעיקרא ולא אלא עליו שם קדושה דלא מקרי תשמיש דידיה אלא מנין דיניה : **ד דמותר ליטלן** · פי' ויהיה לו דין קדושה בה"כ : **ה תשמישי קדושה** · והוא הדין מקק ספרים ומקק משפחותיהן (שבת פ"ט) : **ו וכסא שנותנים עליו.** לפעמים הס"ת בלא משפחת דאם לא כן יש לו דין בה"כ: **ז ווילון**· משום דלפעמים מניחים אותו על (*)הארון ומיתין הספר תורה עליו ועכס"ו : **ח שנעשה לכבוד** · ומותר על דבר שבקדושה משא"כ ווילון כנ"ל דלא כפ"ת : **ט ס"ת שבלה** · והוא הדין ספרים ואסור לשורפן (ב"ש) וא"ל דהוא הדין בכל תשמישי קדושה דהוי בכלל לא תעשון כן לה' אלהיכם וכו' כמ"ש סמ' קנ"ב וכ"כ הרמב"ם במל"ח סי' ס"ה שהמחבר כתבי הקודש ועכר בלאו : **י שימש תלמידי חכמים** · כיון הגמרא התליים בסבלת שהיו מותנין מעט לדברי המשנה (רש"י ברכות דף מ"ז) : **יא מתיבה בסא** · דתיבה הס"ת מונח בו תמיד והכסא אין מותנין עליו הס"ת אלא לפעמים ומשמע במרדכי דאפי' הכמוי אם הס"ת אסור לעשות ממנו כסא ע"ש : **יב כיס לחומש** · וכ"ש שאסור לכרוך מפה של ס"ת בס' הספרות דלדעתה בגמרא ומפה שפורסין על הבלתן אסור לפרוס על העמוד שלפני החזן (מהרי"ל) : **יג אין לו קדושת ארון** · דלעולם אין מותנין עליו הס"ת בלי משפחת וכ"כ מהר"מ פדוו' סי' פ"ב דמותר לעשות מפלוהה מפה שעל הבלתן ומ"מ ל"ע למה נהגו לפורסו לחופה לאתנים ואפשר דלב ב"ד מתנה עליהם וכמ"ש ס"ח ועפ"י : **יד שאינם קדושים** · שאינן לא לנוי ולא למלבוש רק לסי' שלא יטמו (שם) ונכנסו נהגו לתלותן בס"ת לנוי · מעות שפורסין על הס"ת יכולין לתלותן בהיכל בה"כ וכן כלי כסף שמשימין על הס"ת יכולים להניחם על

הבמודים

ל"ל הבלתן

באר היטב

ולחמר יכי תלוך עד שתלה עליך כשיבא עליה אסור · ואם קדמה וכקרשיהן לבס"כ מותר · נתן לתנון לוכר אסור· אמר לזמנם סילוק עלם וכבשלו לפנינו אסור · ואם עשה כיון כגון חפים ושכלן כולם ולבתיהן מוחר · ואם עסק לם פ"ם אחר ונתן לה סרבם כולם אסיריה עמ"ש · וע' לארן : (לב) אונס · וס"ה לפרנס שעבר מחמת אונס כשיעבור כאונס הראשון מוחר ובמרבו · ולפי ענר מחמת עבירות אפילו שבגג אינו מוחר · ולין בגמרא אשלי מע"ש לא"ח · ואם יש ראיה ברורה כגון שתתאלים שם מדיר כל זמן שהם מדתקין מהרי"ש מע"ש · גן ופרדס ותלינתא שסביבה אף על פי שפתוח לבס"כ אין בה קדושה ואם היה פתוח נגד הסיכל יש לתחמיר אלא לשמשם בהן שם : (ב) קדושה · פגה זו ל"ל בפעיף ג' : (ג) בתוספ . והוא הדין שבנוהל אל מן הסוי כחדר בעלמא מ"ש : (ד) ס"ת · בגא משפחת דאל"כ יש לו דין בה"כ : (ה) ווילון · ולדינן הוי בתמיד דשמשים ע' ס"ו בגא"ס : (ו) קדושה · וס"ה אקק ספרים ומקק משפחותיהן נמרא : (ז) משפחות · אסור לעשות משפחת מטעמנו ושבוכות מוחר עמ"ש בס"ם · (ח) וגונזין · ואסור לשורפן · וס"ה ספרים וכל שבמוכי קדושה ב"ם מ"ש עיין בתשובה בנגפ יחוקאל סימן ל"ז : (ט) לאותם · ס"ה אסור לכרוך מפה על ס"ם בספר ספרות · ומפה שפורסין על הבלתן אסור לפרוס על המעמד אלפני החזן לבעלים · ומוסר לעשות מפרוכת מכסה שפל הבלתן · (ונסמר אלים רבם מתיר אפילו לעשות ממנו מפה על המעמד וכן בשמש בגא"ם) · ומוחר לתלון עסיס כפס יבמים שלמים ובכוריים שאין מסתמשים בם בגפ"ב כדי לעשות מפרוכת מפה על המעמד ולאוסר לעשות מוסה לאחרים · ומ"מ אקיל מעפה דלב ב"ד מתנה עליהם ואין ניחן לנוגם מ"ו אלא ובכנסם מ"ו אלא בגמרא אבל ס"ם דפא מדיין קדושה קיים בכיוכל הס"ב וכן כלי כסף שמשימים על הס"ת יכולים לאיתם בגמנו שבע"ב דבר"ד סימן קפ"ד · כתב רש"ל נראה דאין קרוי מורדם מקדושה אם מניחים אחר ספרים בארון אבל ס"ם דפא מדיין קדושה קיים תוש שהרי אנו מניחים לעולם ירישות שטולים בארון וס"ם מעשים ואחר ספרים אבן ל"ע סיבן שטוליאה הס"ם ממנו אם יכולין לפנות בעוכו אחר ספרים דמאחר דלים בים ספר מורדם מקדושה לפי שאם לו

שערי תשובה

קנד בש"ע הסוכרים בית · וע' בתשובת כנס"ג סי' כ"ו שאף שאין לסס קדושה לענין מכירה מ"מ אין יכולים לנהוג בהם מנהג גזיזן וע' מהר"ם אלשי סי' מ"ו שכתב דאם נעשים ברבות המלך אם"ם שאין לסם בו אלא חזקה יש בו דין קדושה וגם"מ אף בל"ו יש בו מעשה קדושה כ"כ בבר"י בשם הבנה"ג ע"ם : (ג) בתוספ' בגפ"ם וכתב בתמ"כ בשם זרע אמת שאם בגו סמוך לו שני עמודים אחד לגמון ואחד לדרום יכול להשתמש מה שירלה ע"ם : (ד) בש"ע ס"ד משפחת ס"ת מו' ע' אבל מרכיה וכתשובת הרשב"ם כתב שאין יכולים ליהנות לענייה ע"ם : (ה) וגונזין בבה"ם וע' בו"ח בתר שבא מו' מ"ג שאוסר לשרוף כתבי הקודש אע"פ שבלי ומתחקי ע"ם : (י) ופרוכת בבה"ם וכתב בתמ"כ בשם זרע אמת שאין יכולים לנהוג לעולם אלא לגניה פרוכה מסיבת שהארון מכסיה ע"ם : (יא) קדושים בבה"ם וע' בשיורי ברכה כתב שמ"כ בשם רבינו יהודה בן הרא"ם בספר תוקת התורה אלו מבאאל מי שהיה לו ס"ת מונחת בארון ושבה אדון אחר והוסיה בו אם יכול להשתמש בארון הרמאון לשום בו נמרות ופירוחים ואחר ספרים וכתב הכם ח' שתותר ולדיים שם"ק דשבת נגי אלא לפלגיע

כתב הכ"מ סימן נ"ג כתב רש"ל נראה דאין קרוי הולדה מקדושה אם מזמינים אחר ספרים באהרון אבל ס"ת הוא עדיין קדושתו קיים הדע שהרי אנו מזמינים לשולם ירושות פסוליה אם"ת ממנו אם יכולין לכתוב בתוכו אחר ספרים דמתחר דלית ביה ס"ת אינה הוהרה מקדושה לפי שעה אז לא עכ"ל ול"נ שפוט דאסור אפילו לפי שעה ואפילו להניחם אבל ס"ת נמי אין נראה להקל דמאן לימא לן דמנהג ותיקון הוא עכ"ל וכמ"ש סי' תקנ"ה איתא דאסור להניח בתוכו ירושות פסוליה ואפשר דשרי מטוס דלב ב"ד מתנה ובאהרון הכמוי כמין הדר פשיטא דשרי כמ"ש סוף ס"ת ובמגילה אמרינן דמותר להניח התיבה תוך המגן לסתום אותו אבל אם הכנס הטומאה בבה"כ ואע"ג דהוי תשמיש של מול ולא כיון שאין מעמיד בו כלום דמה לי שמונה כאן או כאן ובתוספות בב"ב דף כ' כיון דלא מבטיל ליה להיות אם לשולם שרי:

ובט"ז כי"ד כתוב דאסור ליקח ס' ולהניחו תחת ספר אחר כדי להנציחו שיהא נוח לו לראות לעיין בתוכו אלא אם כן מונח הספר בכר אז מותר להניח הספר על גביו עכ"ל. וממ"ש לעיל משמע דשרי כ"ם כשאינה ללמוד ממנו וכמ"ש סי' שע"ו ס"ו. וכ"ש סימן תנ"ה לא ישרשע קיומרים של הספר לפי שאין לחוש דמה שאין הקודש ומיהו נמלא כמ"ש פשוטים בגמ' וכפוסקים אחרון וא"ל דכשאינה בלימוד שאני שכבר שבקדושה וכש"ל כתב אחרא כך היו קורין למנדלים שלהם אבל אחרון אם מיוחד גם לאחרון הקודש: **תמיה** אני על גדולי הדור שאין מורין בהשוטין בדפי הספרים כתבי הקודש כשקושרים אותו ובודאי זה איסור גמור אשורידין אותן מקדושתן וילחו לגוזזן אלא יהיו מוכנים בכזיון: **ט ן ואע"ג דלא התנו** · ומסיים בת"ה נדמקאי כדי לייסב קצת מה שאין לעולם מהרין עכ"ל · ומשמע שם דלאוי לכל אדם כשמגדב דבר אז המזבחים כשקוגין לתחנות איהיו דאיסור בהם: **טז אין מוחין בידים** · אאני אומר אתנו עליו מתחלה לכך כיון שמשתמשין לכבוד התורה אבל בראשי מתנים דעלמא לא אחין אדם מתנה בעטרות אבן תשמישי קדושה שיתמש בהן הדיוט לכבוד עצמו (ב"י ר"ן) משמע דאם אתנו בהדיא בשעת עשיית העטרה שיעשו בראשי מתנים דעלמא שרי כמ"ש ס"ח ובירו': **יז אסורליקח** · וכ"ה כתוב בשם הרא"ש ח"ח סי' ע"ט דאפילו נשבר בכיס בקבע היה מותר להתפלל בתוכו ואפשר דסבירא ליה דמוכר שאני ואע"ג דכיון דאנו אתנו מכל מקום דמי למחובר ול"ע במס' ע"ג דף מ"ו מ"ז והכא שאני דלא שבר הכיס עצמו ועיין בי"ד סימן קע"ה ס"ג ואין להביא ראיה מדאיתא במס' ע"ג דף מ"ג שהעמידו דעות בבית הכנסת אף על פי כן התפללו בתוכו דהתם היא בתה בגבולה: **יח אסור להדליקו** · דדמי לקרבן שאין מקבלין ממנו (שם) וא"כ אפילו מומר לחלל שבתות אינו מקבלין דף ד' וכ"כ הרמב"ם פרק ג' ממעשה הקרבנות · וכ"ה סי' תרפ"ז כתוב דאם נתן מעות לכתוב ס"ת בעמו אסור עכ"ל בסמ"ק סימן רי"ד: **יט אם הוא מאוס** · משמע בת"ח כלל כ"ב דאפילו במקום שמותר באכילה אסור בהדלקה וכ"ם הע"ז בי"ד סימן ק"ד עסי' ער"ב: **כ גר של בת"כ** · ז"ל הרב"י כתב ר"יו נ"ב גר בבה"כ מותר לקרות לאורו אין בתלמוד כין בכבר לכיון דהא לגמרא קמכוין להרבות מאור בה"כ כמה דקרי אפי אינה מלוה דמקבל שכר כ"כ רב נטרונאי בתשו' ע"ב ואע"פ שסכל בו כתב שנהגו שלא להדליק גר מלוה מבר בה"כ הואיל והוקצה למאורו והקדמונים נהגו איסור גדול ואפילו לכתוב אז ללמוד אין מדליקין בהם · נהגו העולם בדברי רב נטרונאי וא"י כתב בה' לילים אחרונים בשוד שדולקין לאורן חול אבל גר של שבת אז אם מעכה לת"ח לחיה ולחולה שרי ע"כ ומיהו לא נהגו ליזהר בכך עכ"ל ב"י הגרי"ז שרי לקרות אלגו אפילו דבר אל חול וכ"ם להדליק ממנו גר של חול ולהכלבו אפילו של מלוה אין מדליקין ממנו ולא"י אם של מלוה שרי ואל חולין אסור גר מלוה שרי ואל חולין אסור לקרות אלגו אפילו דעת הגאון לפרש דברי רי"ו דחול שרי לקרות דהא כתב כמה דקרי אפי אינה מלוה ומקבל שכר ומלי מלוה וקבול שכר אינה בדבר חול ושוד אלא הענתיק דברי רי"ו כתבן וא"ל אמנם להדליק בבה"כ מותר לקרות לאורו דע"כ לא אסרו בגר שבת מפוס קדושה אלא מפוס אמא יפה אלבד בחול מותר לקרות לאורו בין בתלמוד בין בכל לגרכיו ואע"ג דגר מצוכה קדושה יש בו ומסקינן אלא יהא מלוה בזוויות עליו אתם מלוה להדליק גר מצוכה הבא לגרכות מאור

(ז) ונהגו ליהנות וכו' · כתב רש"ל נראה דאין קרוי הולדה מקדושה אם מזמינין אחר ספרים באהרון אבל ספר תורה הבא עדיין בקדושתו קאי ותדע שהרי הטוללם נהגו להניח באהרון ירושות פסוליה והוא הדין מומנים ואחר ספרים אבן ג"ע היכא שהוציאו ס"ת ממנה אם יכולין להניח בתוכו אחר ספרים דמתחר דליה ביה ס"ת אינה הוהרה מקדושה לפי שעה אז לא עכ"ל ומו"ה ז"ל הוכיח דאפילו לפי שעה מקרי הוהרה מדאמרי' בגמרא דף כ"ו גוללין ס"ת במשפחת תומם ולא תומם במשפחת ס"ת ובוזאת מיירי בלפי שעה דאי מייחד לה לשולם לס"ת פשיטא דשרי אבל ע"כ דאחר"כ יחזיר אותו לתומם ואם כן היכא דאסור תומם בשל ס"ת היינו נמי לפי שעה ואם"ה מקרי הוהרה ואסור ע"כ ולפ"ז לא יפה עושים קצת שבנים הנפשנא רבה שמוליאין כל ס"ת ושמים שם בר דוקא והוי דומה אהרון הקודש הנמים לאותו בר אבל ס"ל כיון שעושין כן לכבוד התורה לשמן עכ"ל עשוין כן לכבוד התורה לשמן עם ס"ת צריך לאור הגר כן נראה כוונה לפי שעושה כן אבל אין מפסיק כיון שיש איסור לטוריל הקדושה של האהרון · והך קדושת האהרון היא דוקא כשעושין אותו שיהיה קבוע לעולם בו ספר תורה אבל אם עושין אותו לזמן כגון בהרבה מקומות בש"ה שמרבו הבתי כנסיות על ידי הריקים ובמלחמו עמו אהרון עד כי יבוא ס' נבול יבחל לעשות אהרון הקודש בלתי דאתחר שנעשה אהרון שני לקבישות אתבטלה קדושה של האהרון דומה לבית הכנסת שסכרוהו לזמן המכר בסמוך שמין בו קדושת בית הכנסת וע"כ מותר לעשה בתוכו ספרים ן גדלה לפי שעת דשתי דגם זה הוה בכלל לב ב"ד מתנה עליהם ולולי דמסתפינא אמינא מילתא חדתא דהא דאמרינן בהך מילי דאסור לעשות מקדושה גדולה קדושה קלה היינו כל זמן שאהרון לקדושה גדולה אבל אם אינה ראויה לזה רק לקלה שפי עדיף שישבו בה לכל הפחות שבנה עושין ממנו תכריכין למת הו היא גניזתה והא דלתי שבהיותה קיים אסור לעשות כן אלא ע"כ כיון שעשון גניזה ספר הוה ליה הך גניזתה הכי נמי הוה עדיף מפי לעשות בה תשמיש קדושה לאחיק בה ספרים ממה שתהיה מניה לגמרי בלי קדושה כלל: (מ) מומר שנתן שעוה בו' · אבל מאין יהודי מקבלים כן כתבו ביולה דשם סימן רל"ד: (י) אם הוא מאוס · בי"ד סימן ק"ד נתבאר דאם יש בו ס'

(ז) ח " **הבימה** (פי' מקום גבוה) כגון בימה שהיו עושים למלך אין בה קדושת ארון אלא קדושת בה"כ:

ח ט **הארון** וכל מה שעושים לספר תורה מועיל בו תנאי להשתמש בו שאר תשמיש אפילו דחול: הגה (ז) ונהגו ליהנות בכתם הגלות מדברי קדושה כגון מטפחות על ספרים ובלתן שנב"ה ומשלים על ספר תורה וכתבו הטעם מפני דכיון שנתנו בו ואי אפשר ליטר לב ב"ד מתנה עליהם מעיקרא כדי שלא יבאו בני אדם לידי הקלה **טו** ופש"ג דלא כתבו כאילו (יב) כתבו דמי · (מ' סדבן סימן רע"ג וכ"ו):

ט י **המתנדבים ספר תורה ומניחים מטפחות בב"ה מותר להשתמש בהן** כל ספר וספר **שלדעת כן הוקדשו אבל המניחים בביתם ואח"כ מקרישין כיון שע"ד אותו ספר נעשה ונשתמש בו אותו ספר אסור להניחו בסית אחר ויש מתירין** (וכן נוהגין עכשיו מפני דכיון שנתנו לב ב"ד מתנה עליהם לגמרא כך):

י כ **הנותנים להניח עטרות ספר תורה בראש הקורא בסיום התורה טז אין מוחין בידם אותם בראשי תתנים דעלמא מוחין** (יג) **בידם:**

יא (ח) ל **גרות של** (יד) **שעוה שנתנם א"י לעבודתם וביום שמשן ורוצה למברן לישראל יז אסור ליקח ממנו בעד** (טו) **בהב"נ:** (מ) הגה מומר שנתן שעוה לו גר נב"ה **יח** (טו) אסור להדליקו) (ספרי מהרי"ו סימן ס"ד ועיין בי"ד סימן רל"ד):

יב מ **עכבר שנמצא בשמן של בית הכנסת יט** (י) **אם הוא** (יז) **מאוס אסור להדליקו** (יח) **בב"ה:**

יג כ **נר של ב"ה מותר לקרות** (יט) **לאורו:**

אין

שערי תשובה

להלנים תרומה אבל ספרים מקום פסידא הא ל"ה מרי מקום דפלי קדם ומלי קדם · ואין זו ראיה דהתם ס"ת בתקומה עומדת ובקדושתה קיימת · ושוד דמתא קדושה תרומה בקדושה ס"ת אבל בכה שאין ס"ת שם אסור לבנים שם נמרות ופירוש"ר מהרון מרוידין מהרון מקדושתו בדאמרי' נני חיבוטת דאתרשים דאסור לעשבר לעבר מיבוי בורסיא עכ"לדים ס"ת כ"נ כו' ס' שמתיר לשמעיל ס"ת שסלין בתה"ק מלד קדושת מהרון אבל אסור מקום שמא יבאו לידי מכשול לקרות תחיבו ס"ב: (יח) בכה"כ וכתב מרשב"ן ח"ב סי' קפ"ח שמן של בה"כ לשולם בוה אמנו ואסור לשמת אם לא שמכבוהו אם"ם בשלא וקנו

ומהרון שבנוי כמין מדר שביקא דברי המב"ל ס"ק ג' · סס"ו כ"ב סי' רפ"ב כתב דאסור ליקח ספר ולסיומו תחת ספר אחר כדי לנציחו ביקא מא"ל מוחה בספר כבר אז מותר לנציח שבנו ס"ג ס"ל ומ"ל כתב דמותר ומכ"ם בשאינה לשון שבנו · כתב בה"ח לא יפרשם אל ספר אלא קדושה לקיומה עד שיכתבו בו מותר לנציח עליו · אם מתנה אותה זוכה לנמוד מותר לנציח בספר אחר לנציח בו ס"ה סי' תצ"ח · לא יניח קוטרטים בספר אלא יכתוב מבנותיו בספר · כתב: מא"ל מתיה על גדולי הדור אתין מוחין בהשוטין בדפי הספרים כאני קדש הקדוש בקשרים תוקש ונדלה וז איסור בתור שמורידין אותם מקדושה · (ובגבר אנוש הבה בהשוטה חוש יחיר יש לבטחון אם מותר לחתון עם בל בקף לעשות ממנו מתנה לחליק בבית הכנסת ושם בנור יש מתיר עיין שם ול"ע אבסמ"ם ס"ק ס"ו): (יב) מפנו · ורשי' נכל אדם בבשמנה בכר אז מנהר בקשנה לחתנת לבשמנה בסם: (יג) בדם · ואם מתנו בשעת עשיית מעבדה שיהיה בלתם מתנה בס"ם ס"ה ס"ג: (מו) אסור להדליקו · דדמי לקרבן אתין מקבלין ממנו · אבל מא"ל מקבלים כ"כ ד"ר סי' רל"ד · וכמ"ת סימן רפ"ו בתב דאם מומר מעות לבנות ס"ה כתבו אבל מנהגו דאמר מומר אינו מקבלים מנו · (יד) מאוס · ואם יש ס' לעשות מומר לחלקה ס"ו מ"ה: (יח) בכה"כ · ס"ם לבאר סולקת אל מנה בכ"ל: (יט) לאורו · סימנו דוקא דבר אל לימוד וכ"ה מדאמר בכעיף יל"ה אפילו לחליק ממנו ומיהו זה דוקא נמי שבבר מר לבית הכנסת דעלה קלי אבל בהנות בעשמין מנצרים דרך ליקח בה"ם כל אל מר לנמוד ומבשמת בכן מנהגים מל בוה לים כ"ר מתנה עליהם: שיפאל

באר היטב

לא שכ"ל וכבית הדם בתב שלו ול"ב שבוש דאסור דאפילו לפי בשם מיקרי הוהרה ואפילו לבניהם אבל ס"ת מי מלאם לבקל שכ"ל וכם"ם סימן תקנ"ה איתא דאסור לבנים בסוכו ירושות פסולים ובתב ס"ו לא"ל לא יפה עושים בבוחם מוטמנא רבה שמוליאים בל ס"ם ושמים שם בר דוקא ומכם לאותו בר ע"ם ובתב שוד סך קדושה מאהרון היא דוקא כשעושין אותו בוסים קבע לעולם בו ס"ם אבל אחם עושין אותו לזמן בגון ולאח"ב ישבו אהרון בקדש בראשי בראש אחר בראש שבו אהרון שני לקבישות מקבלים קדושה בל מרתקין דע"ב מותר לשום בתוכו ספרים · ובתב שוד דוגלי דמסתפינא אמינא מילתא חדתא דהא דאמרינן דאסור לעשות מקדושה מקדושה גדולה קדושה קלה היינו כל זמן שאהרון לקדושה גדולה אבל אם אינה ראויה לזה רק לקלה שפי עדיף שישבו בה לכל הפחות שבנה עושין ממנו תכריכין למת הו היא גניזתה והא דלתי שבהיותה קיים אסור לעשות כן אלא ע"כ כיון שעשון גניזה ספר הוה ליה הך גניזתה הכי נמי הוה עדיף מפי לעשות בה תשמיש קדושה לאחיק בה ספרים ממה שתהיה מניה לגמרי בלי קדושה כלל: (מ) מומר שנתן שעוה בו' · אבל מאין יהודי מקבלים כן כתבו ביולה דשם סימן רל"ד: (י) אם הוא מאוס · בי"ד סימן ק"ד נתבאר דאם יש בו ס' מתנה עליהם: (יא) בעד · ובתב שוד דמתא מתנה בס"ם ס"ה ס"ג: (מו) אסור להדליקו · דדמי לקרבן אתין מקבלין ממנו · אבל מא"ל מקבלים כ"כ ד"ר סי' רל"ד · וכמ"ת סימן רפ"ו בתב דאם מומר מעות לבנות ס"ה כתבו אבל מנהגו דאמר מומר אינו מקבלים מנו · (יב) מאוס · ואם יש ס' לעשות מומר לחלקה ס"ו מ"ה: (יח) בכה"כ · ס"ם לבאר סולקת אל מנה בכ"ל: (יט) לאורו · סימנו דוקא דבר אל לימוד וכ"ה מדאמר בכעיף יל"ה אפילו לחליק ממנו ומיהו זה דוקא נמי שבבר מר לבית הכנסת דעלה קלי אבל בהנות בעשמין מנצרים דרך ליקח בה"ם כל אל מר לנמוד ומבשמת בכן מנהגים מל בוה לים כ"ר מתנה עליהם: שיפאל

ס' לבטלו מותר להדלק' וכ"כ כ"י : (יא) של הדיוט · כתב רש"ל גדולה מזה מצאתי מדליקין נר בס"מ מנר בה"כ לילך לביתו שנם זה מצוה כדאיתא במד' על תרגו של שחלו· וכתב כל בו נהגו להדליק נר בבה"כ קודם שיכנס לתפ שם ומלאה עשה מעוה דאמרינן י' קדמה מצוה ואחיה :

(יב) אלא מה שנתן בלבד · המעשה בב"י כי לא התנו אלא להלק מבולר בתוהה עשה ולא יעשו שומא אמרת זלף אם היה רואו להסתפק בלשונם למה מתנוונו מ"מ כיון דממ"נ הספר לנשתרים אלא שמריכים להחזיר דמים שלין יהודים כמה מלו לומיר ס"ת ממ"נ דיהן ואי מעוה דמי לחייתי ראייה ושקול ודמי להסיא דיתומים אומרים אנו הסכמנו ולהסיא דאינן דמדמי לנו לדדי ס' המקבל עב"ל· ביאור דבר זה כיון דבלא תנאי היה נשאר הס"ת לנשתרים וא"ל ניתן לזה שהולך כלום דהא קנו אותה מרעתה שתשאר סה ממילא הוה ס"ת בחזקת הנשתרים אלא שהתנאי נולם שיתנו לו דמים הם אומרים לייתי ראיה כמה מגיע לך בשביל תנאי שלך ושקול ממילא אין ללמוד מזה לשלר שותפים שקנו ביחד בית אחד והיה תנאי ביניהם כן שיתנו לו אילה כ"ו שילה ואחר"כ הוקר ואחר רוצה להסתלק ולישול אלקו מן הנשתרים ודאי לריכים ניתן לו כפי מה שעה שהה דאלן מייבים הנשתרים מן הדין ליתן לו אלקו כפי שויה עכשיו דאמרה התנאי לא יגרע כמו דלא בא תנאי זה אלא לישות כמו דלא יצטרך להמתין עד זמן שילוו הם דאילו אם לשם זה היה מוכר אלקו לאחר והוה שקול דמי משא"כ כאן בס"ת דאמרה הדין אין לו שום זכות לשקל דמי והוי ממש כהסיא דהמקבל דשם ג"כ מן הדין אין יכול ליקח נוף הקרקע מהם ע"פ זה ל"ל בהוה :

פת

(לבוש) עבה"מ סי' קפ"ו ס"ה וסי' קע"ו ס"מ. וא"ל דאם היה התנאי אתם יכלה הוא יתן לזה דמיהן ויקח הס"ת תש"פ אתהלה אח"כ ליתן להם הס"ת מ"מ אין נקרא מוחזקים כיון שיש בידו לסלקן כמ"ש בח"מ שם סי' קפ"ו ס"ב: **מצא** דבר בחלר בה"כ זה בו ולא אמרי' דחלר בה"כ קונה להקדש דחלר קונה מכח יד ואין יד להקדש (תוהה רים משילה) ס"ש וע' בשקעים ס"ו: **כתב** מבי"ש ח"ב סי' קע"ח בני העיר שהיה להם בה"כ אחד ומחמת סיבה הוצרכו לחלק עצמן לשנים הדין שכל כלי הקדש וס"ת יחלוקו בחוקן זה אם יש מקנים ראיה לחוקן לבה"כ אחד ומחמת הא בחוקה ומה שאינו יהוש יחלקו לפי ערך המנים שהם מן י"ג ומעלה כי יש לכולם זכות ואם א"א לחלקם יחתמו כל א' בזמן לפי ערך עכ"ל (וע' רש"ל ח"ב בס' כ"מ וד"י לו סי' ס"ו) ולא"ל אם נשתקע שם בעליו ממנה אע"פ שידוע מי הקדיש? וכו בהסכמה לאח"כ ליתן להם ס"ת בי"ד בסי' רל"ט ס"ג ושוב ל"ל דגם לנשים ובף יש חלק בכל הדברים שיהו מוחזקים לדבר הקדש אם הם מלקים ס"ה בי עיר אלו מזכני בה"כ דהוו אע"פ שהו ס' ר' ל' שקנה מלוה לשמה בגון גולה בחוך הסנה בירהו היהודים אם בשעת הקנין בכר כמנע דבר האלך אע"פ שהו מתחלין לבעל הגזילה מ"מ ס"ל לחתות ואם לא החתה לריך לשלם · ובשחתה בעיון הנאי קודם לעשות וכל דיני תנאי דאל"כ התנאי בטל והמעשה קיים ולריך לשלם עכ"ל · ובבח"מ סי' ע"ר ס"ח בהג"ה ואפשר דהקדש שאני דיל הקדש אל בעליונה: **כתב** הרשב"ל סי' תקפ"ח לאחוק היה לו בית סמוך לסיכל בה"כ ובנה אותו בלה ולקח לעבדו עם בה"כ כדי להרמיב בה"כ ועכבו הלבור בידו ממחת שהיו מקומות ירמיה שם שידו מעצלתם והסכימו שישבה מן הבית היכל לבה"כ וכן עשה ורולה לכתוב שמו עליו אין יכולין לעכב עליו שגם התורה כותבת ומעכשת השעה מלוה עכ"ל · ובני"ר סימן רמ"ט ס"ג וס' רל"ג ס"ג: **מי** שיש לו בית הכנסת סמוך לבית הכנסת עיין בתשובת שחיית יוסף ויש לדמותו לאילן הסמוך לעיר דאמרינן מסלקו ומתן דמיס דשאי הזיקא דרבים מהזיקא דיחיד וכ"מ בח"מ סי' קנ"ה סכ"ב ע"ש ועיין בתשו' מהר"מ סי' רל"ג ורל"ד דאם יש לו חזקה ועשנה מהני למרחק וכ"ה · אחד בעם בה"כ ולוו הקהל להסתחף עמו במשות ולא רלה כדי שיהיה לו ולזרעו לשם מלוה הקדש אחרי אם אין לאדם מלוה קבוע לדורות מה כאלה יש לו · ביומא דף ע' כל אחד מביא ס"ת מביתו וקורא בו לברכות חזותו לרבים פירש"י לברכות מי שלא ס"ת ותשתרת בעליה שהוא בתמאות במלוה · ביומא דף כ"ד למה משיסים ומחזיר ומעיסים כדי לברכים כל העזרה · מבחן יש ללמוד שמוהר להתפלל מנחה בפני עצמו ולחזור ולהתחסף ולהתפלל מעריב אלא שבמול מתפללים מעיסה כאחד מעני מורה לכבוד וכל דמתפללין מוסף סמוך לשחרית הייט משום דלחסור לקבוע שעורה קודם מוסף · המעבר לבמות בית הכנסת אחרת בעיר מוגע הרבים מלעשות מלוה (ריב"ש ר"ל"ח ולע"ג ר"י הלוי מ"ד מ"ה) ומדברי הרא"ש מ"ח ל"ג נראה שהיה לו ספר בה"כ אבילה אותם הסוריים לעבד ובה"כ כמשפטי שמואל סי' מ"ח · ועיין בהר"ם הלוי סי' ס' · כתב בה"ה שהקבל יכולים לגזור שלא יתפללו י' חוץ לבה"כ מפני הסידים שאין נוהגים המסים ומתפללים בעשרה במקום אחר · אחד לה ליתן בעד מלוה עשרה זהובים ואח"כ חזר הבני מייב הראשון לעכבו בעד י' זהובים כ"כ בל"ע ומביא ראיה ממתני' פ"ז דעבדין ולא מהנו כן :

קנה א ילך לבית המדרש : ואם צריך לעשות דבר מחוץ ילמוד פסוק אחד או הלכה אחת (ע"ה) : ויתפוד

באר היטב

מלוסן אבל בחוקן שיעמדים על מסמרה אסור לקרות בשם דבר של חול ס"ג : (ב) גדול · לתולם אלין בו מסנם ס"ה : (בא) ומקרו · ואם טולו אין צריך ליתן לו אלא כשכר מהל לבדם · ואם היה מנהגי אנשי ירלים סוף יתן לסן המשון ויקח בה"ם אע"פ שהמנהגים אח"כ ליתן לבם מסכי מרדם אינם נקראים מומחים כיון שיש בידו לסלקם ס"ה · מלא דבר בחלר בה"כ ומה בו דאלר קונה מכח יד ואין יד להקדש · כתב הסמ"ק ס"ב סי' קצ"ח כמי הטיר בהיה לבם בה"כ ח' ואחחת הייט מלוכו לחלוק עצמם לב' חיין אבל כלי קודש ומ"ל ומלוקו לאחוק בחוקן זם · אם יש חצרים ירושים בקרקעות ח' יקול הוא לו יוה הוא אחר אחיו ואם אחיו ירוש יחלוקו לפי ערך הנכסים אבל מבן י"ג ולמעלה כי יש לכולם זכות בכם ואם ח"ל לחלקם יחתמו כל ח' בזמן לפי ערך ב"כ ומכח הס"ת ול"ג אם בהקדש אם בעליו אחנו אע"פ שידוע מי הקדיש הוא הקבל יכולים לבטלו לגמרי לגבי מבן י"ג ומעלה כי יש לכולם זכות ואם ח"ל לחלקם הוא הקבל ועיין בהרא"ם מ"ג סי' ר' מה שסתרך בשנין זם · קבל שכרתו ואח"כ נמלאתו אח"כ מעשה לקח כלי קודש אחרים לסתורה ליום אע"פ אחר בקנה אם לו לבנם בגון גולה ומחין אבנים ברים אחר אחיו ר' ר"ל ר' מתיבת עם"ב סימן ר"ם אחר בקנה אחים לו · לבנם בגון גולה ומחין אבנים ברים אחר אחיו ר' ר"ל ר' מתיבת כמנהג דבר אחר אע"פ שיש אחרונים לנגד אחרונים ח"ל לבנם בגון גולה ואם לא אחנו לבנם · ובבנינם בגון אבלי קודש לאחנם ובל דיני אבלי אע"פ סי' ר' ועיין בח"מ סי' ר"ל ס"ג בהג"ה · ואפשר הקדש שאני דיל הקדש של בעליונה ס"ה · כתב הרשב"ל בתשובה אחר אחיו אנשים הסכל לבה"כ ולוה לבחוק אחר אחיו אין יכולין לעכב אחיו בשעה בעליונה אחר אחיו אנשים אחר אחיו אנשים אחר אחיו אנשים

ד נדפ מגן פ סק"ל סם כמולין ו סק"ל סם ז מולין ק"ז לשיטת מסוספות :

ב ויחשוב בעניניו · שילמה ויבדוק כמה שעושה אם יש בו לד עביכה יפרוס ממנה : **ג** פת שחרית · כ' הב"ח בשם מהרלבי אחריך פת שחרית אינה אלא בחבורה הרחוקה מן הישוב ולא שמעה קול תרנגול ולא קול מוכסים באיות והרגילים בה לריכים לאוכלה תדיר בכל יום ועכ"כ נמנעים החכמים ממנה עכ"ל · ואין אלו אלא דברי נביאות ובגמרא לא מבמע כן · ולולי דמסחפיגא הייתי אומר שהשומע שמע ושעה דאמרינן בשבת דף ס"ו דשותה הוי דלא שמע קול וכו' כמש"ל והוא סבר דפי' זה קאי על פיתא בלומר פת שחרית :

קנו עיין בהלכות דיעות להרמב"ם וכלל הדבר שילך אדם בדרך המילוע לא יקמץ יותר מדאי ולא יפזר יותר מדאי רק הנאתה והכעס יתרחק ממנה עד קצה האחרון · אמריגן בגמרא ו' דברים נאמר לת"ח עיין ברכות פ"ו : **א** מלאכתו עיקר · פי' שיעשה רק כדי פרנסתו ואמריגן בגמ' הרבה עשו כדבי ישמעאל ובעלתה בידן ע"ם ועו' בהג"מ פ"ג מה' ת"ת בעניין יפה ת"ת עם דרך ארץ : **ב** יתחייב לו שבועה · עיין בחסו' רבי אהרן שבון סי' ל"ה דשבועה לאסור לקבלה · כתב הרמב"ם פ"ז מה' דעות מ"ע לדבק בחכמים וחלמידיהם כדי ללמוד מעשיהם שנאמר וכו' תדבק · ומלוה על כל אדם לאהוב את כל אחד כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך ודוקא לרעך בתורה ובמצות אבל אדם רשע שאינו מקבל תוכחה מוחר לשנאותו בע"ם דף קי"ג (הג"מ) ומשמע שם בחוס' דאפילו הכי מלוה לעשות עמו כדי לכוף יצרו שלא יבואו לידי שנאה גמורה וכ"י פסק כזה וקן כתבו התו' בב"מ וכן רמ"א בח"מ סי' ער"ב סעיף י' בוודאי · המתבבד בקנון חבירו אין לו חלק לעולם הבא אהבת הגר מתגייר בימים הקדמונים ב' מ"ע הם שנאמר ואהבתם את הגר · הגומל אדם בלבו שובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך · אבל המכה חבירו והמחרפו אף על פי שאינו רשאי אינו שובר משום לא תשא (ומ"מ עובר על לא יוסיף להכותו) · כשיתשא אים לאדם לא יפשמנו ויפחוק אלא יאמר לו למה עשית כך וכך (עיין סימן תר"ו וסימן תר"ח בטעין הוכחה) ומכל מקום לא יבבר לו בקות עד שיכלימנו שנאמר ולא תשא עליו חטא שהמלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא אלא יוכיחנו בסתר בגמת ובל' רכה ואם לא אזר בו ב' או ג' פעמים מכלימין אותו ברבים : **כתב** רא"מ אף על גב דמרבי' בב"מ פרק ב' מהוכח תוכיח אפילו תלמיד לרב הייני בשקבל (פי' התוכחה) ולחבירו אפילו אין מקבלו (הג"מ) · המוסד בכבדים לוקה בגופו (יומא דף י"ס) · אסור לגמות ישראל אפילו אינו מכוון לגמות רק להטיל עול אפילו לדבר מצוה אלא מוליאין אלבשותיהם ומוגין אלבשות (יומא דף כ"ב) : אין ממנין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרלים תלויה מאחריו (שם) · הא דמוחר לגמות מפני הסלוס היינו בדבר שבבר עבר ואת בלהבת (ס"ם סי' תכ"ו) · בג' דברים מוחר לגמות במסכת בפוריא בחוספיזא עבה"מ ספי' רס"ב :

כתב הר"ש סוף שביעית מי שילך למקום שאין מכירים אותו ואם סוברים שהוא עבה הרבה ומבבדים אותו ביותר ל"ל להם לא שייתי כל כך מוחר לאמרה בשם אדם גדול כי היכי דליקבלו מניה (מיהודין דף ל"א ופסחים דף י"ב) : ובסוף מסכת כלה איתא האומר דבר בשם מבא אלא נאמרו ממנו גולם לשבוח שהשתלק דף כ"ז ע"ם בחי"ל וצ"ע : כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו (נדרים פ"ק) מייב אדם ליזהר ביתומים ואלמנות ואפילו הם עשירים גדולים וכל המקניטן או מבעיטן או מכעיסן או דרים בהן או ליבד בהן אלא תעשה וכל שבן המבה אותן או המקללן שנאמר כל אלמנה ויתום לא תענון במה דברים אמורים בזמן שעינה אותן לגלבו אבל עינה אותן הרבה אדם לגמדן אוהב או אומנות או להוליבן דרך ישרה מוחר ואף על פי כן לא יעבה בהן מנהג כל אדם אלא יעשה להם הסדר ויהבלם בגמת ובחמים גדולים אחד יתום מאב וא' יתום מאם · ועד אימתי נקראים יתומים לענין זה עד שלא יהיו צריכים לאדם להסמך עליו ולאמנה ולהטפל בהן אלא יהיה עושה כל צרכיו לעצמו בשאר כל הגדולים · המבזה אבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תלך רכיל בעמך איזה רכיל זה שמוטן דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אע"פ שהוא אמת הרי זה מביא הטולם : יש טון גדול מזה והוא לשון הרע והוא מסיר בגנות אבירו אע"פ שאמר אמת (כגון דאמר שיכא איכא מוא אלא כי פלגיא דשיבא בשלא וכ וריי אפילו זה הוי לה"ל וכגון דאפיק ליה בלשון הרע אבל באומר שקר נקבא מוליא שם רע על אבירו אבל בעל לה"ל זה שיוצב ואומר כך וכך עושה פלוני כך וכך היו אבותיו כך וכך שמעתי עליו · אבל לה"ר כילד שאמר מי יאמר לפלוני שיהיה בעוות שהוא עתה לו שיאמר אתקו איני רולה להודיע מה אירע ומה היה ויזולה בדברים אלו · וכל המספר בעובת אבירו בפני עובאיו ה"ו אבל לה"ר שהוא עורם להם שיספרו בגנותו (אבל בפני אוהביו מוחר) (ס"ם) · אבל רש"י פי' לא יספר ויחר מדאי בעובתו דמחוך שמספר ומוגה מדותיו מ"א שלא יבא לידי גנותו (הג"מ) וע"ע בבב"ב דף קס"ד איתא שהיה אומר אמר מאה כתב זה וא"ל ר"ש לאו אינא כתביה אלא יהודה מייתא וא"ל בלך מלה"ר וכן המספר לה"ל דרך שאוק ודרך קלות ולאם בלומר שאינו מדבר בשבאה הוא שבלמה אמר אמתלהלה הוריה איקיא הנים ומות וגו' ואמר הלא משאת אני : וכן המספר לה"ל דרך רמאות מ' המספר בפני אבירו או שלא בפניו · המספר דברים שנוטרים אם בשמשו אים מפי אים לבזיון אבירו בגופו או בממונו ואפילו לאבר לו או להפסידו הרי זה לה"ל וע' בשבת דף ל"ג ע"ב בשובבא דרשב"י ואם נאמרו דברים אלו בפני ג' בבר בשמע הדבר ונודע · ואם ספר הדבר מ' מן הסלאה פעם אחרת אין בו משום לשון הרע והוא שלא יתכוין להעביר הקול וגלגולו יותר · פ"ק דיומא מנין לאומר לאבירו דבר שהוא בבל יאמר עד שיאמר לך אמור וכו' ואם האומר מזכיר שלא לומר אפילו אמרו בפני רבים יש בו משום לה"ר כדאמרינן בפז"ב הוהא תלמידא וכו' (הג"מ) ובב"ב דף ל"ע בחוס' פי' כל מלתא דמתאמרא באפי נ' ליה ביה משום ליבמא ביבא להאומרא בפני בעליו ליה ביה משום לה"ר ע"ם שבן מוכה בגמרא · וכתבו התוספות בערכין פירוש בגון בה"ב דוקא בי פגיעה דאיכא למאמע דלא אמרה משום ליבמא ביבא אבל אם הוא אמר דבר קיבוור על אבירו אפילו היה בפני אין בהו משום ליבמא ביבא · המוקם מחבירו עובר בל"ת שנאמר לא תקום ולא תטור כילד א"ל הסאילני קדרומך ולא רלה לאמר א"ל הסאילני מגלך א"ל אינו מסאילך בדרך שלא הסאלתני זו היא נקימה · ואם א"ל הא לך כריני מסאילך ואינו כמוחך זו היא נטירה אלא יאמר הדבר אבלו ולא יזכרנה כלל עכ"ל הרמב"ם · אמריגן ביומא כל ת"ח שאינו מקם ומוטר לקנאת ה' בשבוהו אינו ת"ח · ומ"מ לא יקום הוא בעצמו רק אם אחרים מקמין יאמרו ואם מפיטין אותו לריך לאמרו ולריך כל אדם ליזהר בזה : כתב הרמב"ם במצות מלוה ע"ג להתוודות אפי' ה' מכל חטא שיעשה האדם שנאמר והתודו את חטאתם וגו' · בחלק נ"ח סי' קל"ה שלא לאבלו ולאבתה דרך זולל וסובא שנאמר בגנו זה זולל וסובא · רל"ש שלא להבטיל אם בדרך שנאמר ואמרי עור לא תתן מכשול והמקום ירמנו בדרך אמת ויבר : יזהר מחביפות ולילנות בידוע · ונם מבשם · האי מאן דסייר נבשים בכל יומא משבח פריטא : ישלם מעשהיו שלים בקרקע שלים בפרקמטיא שלים אחת ידו · ואהבת לרעך כמוך · הוי דן אבירך לכף זכות עיין בשבת דף קכ"ז · אל יוליא דבר מגונה מפיו ולכן לא יאמר בתלמוד בלים אלא בעים (י"ם ב"ק פ"ד) לא יהרוג בגה בפני אבירו

קנה (א) פת שחרית · מו"ח ז"ל הבתיק ממרדכי אחרוך וז"ל ובמאלה לפרש פיטור פת שחרית ובאיזה שעה אוכלין אותה דע שאנו לא נהגו בה כל מיקר ואין רבותינו נגילין בה מפני שבמעבו בפת שחרית אינה בלה אלא מתבולה רחוקה מיישוב ולא שמעה קול תרנגול ולא קול מוכסי אביות והרגילים בה לריכים לאוכלה תדיר בכל יום ועכ"כ נמנעים החכמים ממנה עכ"ל · ואין אלו אלא דברי נביאות ובגמרא לא מבמע כן · ולולי דמסחפיגא הייתי אומר שהשומע שמע ושעה דאמרינן בשבת דף ס"ו דשותה הוי דלא שמע קול וכו' כמש"ל והוא סבר דפי' זה קאי על פיתא בלומר פת שחרית :

קנו עיין בהלכות דיעות להרמב"ם וכלל הדבר שילך אדם בדרך המילוע לא יקמץ יותר מדאי ולא יפזר יותר מדאי רק הנאתה והכעס יתרחק ממנה עד קצה האחרון · אמריגן בגמרא ו' דברים נאמר לת"ח עיין ברכות פ"ו : **א** מלאכתו עיקר · פי' שיעשה רק כדי פרנסתו ואמריגן בגמ' הרבה עשו כדבי ישמעאל ובעלתה בידן ע"ם ועו' בהג"מ פ"ג מה' ת"ת בעניין יפה ת"ת עם דרך ארץ : **ב** יתחייב לו שבועה · עיין בחסו' רבי אהרן שבון סי' ל"ה דשבועה לאסור לקבלה · כתב הרמב"ם פ"ז מה' דעות מ"ע לדבק בחכמים וחלמידיהם כדי ללמוד מעשיהם שנאמר וכו' תדבק · ומלוה על כל אדם לאהוב את כל אחד כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך ודוקא לרעך בתורה ובמצות אבל אדם רשע שאינו מקבל תוכחה מוחר לשנאותו בע"ם דף קי"ג (הג"מ) ומשמע שם בחוס' דאפילו הכי מלוה לעשות עמו כדי לכוף יצרו שלא יבואו לידי שנאה גמורה וכ"י פסק כזה וקן כתבו התו' בב"מ וכן רמ"א בח"מ סי' ער"ב סעיף י' בוודאי · המתבבד בקנון חבירו אין לו חלק לעולם הבא אהבת הגר מתגייר בימים הקדמונים ב' מ"ע הם שנאמר ואהבתם את הגר · הגומל אדם בלבו שובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך · אבל המכה חבירו והמחרפו אף על פי שאינו רשאי אינו שובר משום לא תשא (ומ"מ עובר על לא יוסיף להכותו) · כשיתשא אים לאדם לא יפשמנו ויפחוק אלא יאמר לו למה עשית כך וכך (עיין סימן תר"ו וסימן תר"ח בטעין הוכחה) ומכל מקום לא יבבר לו בקות עד שיכלימנו שנאמר ולא תשא עליו חטא שהמלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא אלא יוכיחנו בסתר בגמת ובל' רכה ואם לא אזר בו ב' או ג' פעמים מכלימין אותו ברבים : **כתב** רא"מ אף על גב דמרבי' בב"מ פרק ב' מהוכח תוכיח אפילו תלמיד לרב הייני בשקבל (פי' התוכחה) ולחבירו אפילו אין מקבלו (הג"מ) · המוסד בכבדים לוקה בגופו (יומא דף י"ס) · אסור לגמות ישראל אפילו אינו מכוון לגמות רק להטיל עול אפילו לדבר מצוה אלא מוליאין אלבשותיהם ומוגין אלבשות (יומא דף כ"ב) : אין ממנין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרלים תלויה מאחריו (שם) · הא דמוחר לגמות מפני הסלוס היינו בדבר שבבר עבר ואת בלהבת (ס"ם סי' תכ"ו) · בג' דברים מוחר לגמות במסכת בפוריא בחוספיזא עבה"מ ספי' רס"ב :

כתב הר"ש סוף שביעית מי שילך למקום שאין מכירים אותו ואם סוברים שהוא עבה הרבה ומבבדים אותו ביותר ל"ל להם לא שייתי כל כך מוחר לאמרה בשם אדם גדול כי היכי דליקבלו מניה (מיהודין דף ל"א ופסחים דף י"ב) : ובסוף מסכת כלה איתא האומר דבר בשם מבא אלא נאמרו ממנו גולם לשבוח שהשתלק דף כ"ז ע"ם בחי"ל וצ"ע : כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו (נדרים פ"ק) מייב אדם ליזהר ביתומים ואלמנות ואפילו הם עשירים גדולים וכל המקניטן או מבעיטן או מכעיסן או דרים בהן או ליבד בהן אלא תעשה וכל שבן המבה אותן או המקללן שנאמר כל אלמנה ויתום לא תענון במה דברים אמורים בזמן שעינה אותן לגלבו אבל עינה אותן הרבה אדם לגמדן אוהב או אומנות או להוליבן דרך ישרה מוחר ואף על פי כן לא יעבה בהן מנהג כל אדם אלא יעשה להם הסדר ויהבלם בגמת ובחמים גדולים אחד יתום מאב וא' יתום מאם · ועד אימתי נקראים יתומים לענין זה עד שלא יהיו צריכים לאדם להסמך עליו ולאמנה ולהטפל בהן אלא יהיה עושה כל צרכיו לעצמו בשאר כל הגדולים · המבזה אבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תלך רכיל בעמך איזה רכיל זה שמוטן דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אע"פ שהוא אמת הרי זה מביא הטולם : יש טון גדול מזה והוא לשון הרע והוא מסיר בגנות אבירו אע"פ שאמר אמת (כגון דאמר שיכא איכא מוא אלא כי פלגיא דשיבא בשלא וכ וריי אפילו זה הוי לה"ל וכגון דאפיק ליה בלשון הרע אבל באומר שקר נקבא מוליא שם רע על אבירו אבל בעל לה"ל זה שיוצב ואומר כך וכך עושה פלוני כך וכך היו אבותיו כך וכך שמעתי עליו · אבל לה"ר כילד שאמר מי יאמר לפלוני שיהיה בעוות שהוא עתה לו שיאמר אתקו איני רולה להודיע מה אירע ומה היה ויזולה בדברים אלו · וכל המספר בעובת אבירו בפני עובאיו ה"ו אבל לה"ר שהוא עורם להם שיספרו בגנותו (אבל בפני אוהביו מוחר) (ס"ם) · אבל רש"י פי' לא יספר ויחר מדאי בעובתו דמחוך שמספר ומוגה מדותיו מ"א שלא יבא לידי גנותו (הג"מ) וע"ע בבב"ב דף קס"ד איתא שהיה אומר אמר מאה כתב זה וא"ל ר"ש לאו אינא כתביה אלא יהודה מייתא וא"ל בלך מלה"ר וכן המספר לה"ל דרך שאוק ודרך קלות ולאם בלומר שאינו מדבר בשבאה הוא שבלמה אמר אמתלהלה הוריה איקיא הנים ומות וגו' ואמר הלא משאת אני : וכן המספר לה"ל דרך רמאות מ' המספר בפני אבירו או שלא בפניו · המספר דברים שנוטרים אם בשמשו אים מפי אים לבזיון אבירו בגופו או בממונו ואפילו לאבר לו או להפסידו הרי זה לה"ל וע' בשבת דף ל"ג ע"ב בשובבא דרשב"י ואם נאמרו דברים אלו בפני ג' בבר בשמע הדבר ונודע · ואם ספר הדבר מ' מן הסלאה פעם אחרת אין בו משום לשון הרע והוא שלא יתכוין להעביר הקול וגלגולו יותר · פ"ק דיומא מנין לאומר לאבירו דבר שהוא בבל יאמר עד שיאמר לך אמור וכו' ואם האומר מזכיר שלא לומר אפילו אמרו בפני רבים יש בו משום לה"ר כדאמרינן בפז"ב הוהא תלמידא וכו' (הג"מ) ובב"ב דף ל"ע בחוס' פי' כל מלתא דמתאמרא באפי נ' ליה ביה משום ליבמא ביבא להאומרא בפני בעליו ליה ביה משום לה"ר ע"ם שבן מוכה בגמרא · וכתבו התוספות בערכין פירוש בגון בה"ב דוקא בי פגיעה דאיכא למאמע דלא אמרה משום ליבמא ביבא אבל אם הוא אמר דבר קיבוור על אבירו אפילו היה בפני אין בהו משום ליבמא ביבא · המוקם מחבירו עובר בל"ת שנאמר לא תקום ולא תטור כילד א"ל הסאילני קדרומך ולא רלה לאמר א"ל הסאילני מגלך א"ל אינו מסאילך בדרך שלא הסאלתני זו היא נקימה · ואם א"ל הא לך כריני מסאילך ואינו כמוחך זו היא נטירה אלא יאמר הדבר אבלו ולא יזכרנה כלל עכ"ל הרמב"ם · אמריגן ביומא כל ת"ח שאינו מקם ומוטר לקנאת ה' בשבוהו אינו ת"ח · ומ"מ לא יקום הוא בעצמו רק אם אחרים מקמין יאמרו ואם מפיטין אותו לריך לאמרו ולריך כל אדם ליזהר בזה : כתב הרמב"ם במצות מלוה ע"ג להתוודות אפי' ה' מכל חטא שיעשה האדם שנאמר והתודו את חטאתם וגו' · בחלק נ"ח סי' קל"ה שלא לאבלו ולאבתה דרך זולל וסובא שנאמר בגנו זה זולל וסובא · רל"ש שלא להבטיל אם בדרך שנאמר ואמרי עור לא תתן מכשול והמקום ירמנו בדרך אמת ויבר : יזהר מחביפות ולילנות בידוע · ונם מבשם · האי מאן דסייר נבשים בכל יומא משבח פריטא : ישלם מעשהיו שלים בקרקע שלים בפרקמטיא שלים אחת ידו · ואהבת לרעך כמוך · הוי דן אבירך לכף זכות עיין בשבת דף קכ"ז · אל יוליא דבר מגונה מפיו ולכן לא יאמר בתלמוד בלים אלא בעים (י"ם ב"ק פ"ד) לא יהרוג בגה בפני אבירו

שערי תשובה

קנו (א) לעסקיו בעבה"ע וכתב בר"י בשם מהר"י נמת הרב אל"ם בשביל הולך בדרך ומתנים לו שלום היה מסתכל אם היה בהקום סבור וכקי היה מביב עליכם שלום · ואם היה מקום מסוקף היה מביב נרבה מובה אכל"ל : (ב) ברלוי בעבה"ע ובעיין מנ"א ובמ"ם בחי אינו אומר דבר בשם אומרו שובר בלאו ובנרבם פ"ק דנדרים ובעיין מ"ם בבית אפרים על הריטבא בסקדמה לח"ב המקור הדברים מתחומת הרבה בחדבר · ובוב נדפס ספר נ"ב מ"ח וכתב נ"ב בבאים ס"ם · ובעיין בבו"ח בית אפרים אלק א"ח סימן מ"ו ובעיין מה שכתב בשם הים ס"ם שלא יאמר בתלמוד בלים אלא בעים · ובנרבם בסאילנא בסוברנלו לומר בעים על בלים אלמסה ובם בבלת בלים הרבנם יותר לדבר מבונה בסיר דפי' לומר בלים ובס"ם שכתב בענין קבעת עתים לתורה ובסרב"י לפי שאדם לריך לבתפסק בד"א כו' ובבאתון בעל הסלאה ז"ל פירוש מקבת אבות מלבון קבען בלגיא שאף מי שבוא ערוד גדול בשבקיו יש לו לגזול מזה את לומר תורה ודפח"ח · ובעיין בבקדמת בתלות והבאות בית אפרים אלק א"ח מ"ם בזה דבר נאה ומתקבל : בשם ע"

באר היטב

קנאים ובלבד ביאת יו"ד גדולים שיעבו אים ס"ע : (ב) בתרית · כתב הב"ח בשם מהרלבי פת בתרית אינה אלא בחבורה הרחוקה מן הישוב ולא שמעה קול תרנגול ולא קול מוכסי באיות והרגילים בה לריכים לאוכלה תדיר בכל יום ועכ"כ נמנעים החכמים ממנה עכ"ל · ואין אלו אלא דברי נביאות ובגמרא לא מבמע כן · ולולי דמסחפיגא הייתי אומר שהשומע שמע ושעה דאמרינן בשבת דף ס"ו דשותה הוי דלא שמע קול וכו' כמש"ל והוא סבר דפי' זה קאי על פיתא בלומר פת שחרית :

קנו (א) לעסקיו בעבה"ע וכתב בר"י בשם מהר"י נמת הרב אל"ם בשביל הולך בדרך ומתנים לו שלום היה מסתכל אם היה בהקום סבור וכקי היה מביב עליכם שלום · ואם היה מקום מסוקף היה מביב נרבה מובה אכל"ל : (ב) ברלוי בעבה"ע ובעיין מנ"א ובמ"ם בחי אינו אומר דבר בשם אומרו שובר בלאו ובנרבם פ"ק דנדרים ובעיין מ"ם בבית אפרים על הריטבא בסקדמה לח"ב המקור הדברים מתחומת הרבה בחדבר · ובוב נדפס ספר נ"ב מ"ח וכתב נ"ב בבאים ס"ם · ובעיין בבו"ח בית אפרים אלק א"ח סימן מ"ו ובעיין מה שכתב בשם הים ס"ם שלא יאמר בתלמוד בלים אלא בעים · ובנרבם בסאילנא בסוברנלו לומר בעים על בלים אלמסה ובם בבלת בלים הרבנם יותר לדבר מבונה בסיר דפי' לומר בלים ובס"ם שכתב בענין קבעת עתים לתורה ובסרב"י לפי שאדם לריך לבתפסק בד"א כו' ובבאתון בעל הסלאה ז"ל פירוש מקבת אבות מלבון קבען בלגיא שאף מי שבוא ערוד גדול בשבקיו יש לו לגזול מזה את לומר תורה ודפח"ח · ובעיין בבקדמת בתלות והבאות בית אפרים אלק א"ח מ"ם בזה דבר נאה ומתקבל : בשם ע"

ס"ד · ובעיין בבאתון אבק נפי סימן ס"ו :

קנו (א) לעסקיו · כלל מדבר שלך אדם בדרך המילוע לא יקבץ יותר מדאי ולא יפזר יותר מדאי רק בבאתה ובבשם יתרחק ממנה עד קלה אחרון הרמב"ם בהלכות דיעות : (ב) ברלוי · פירוש שיעבה רק כדי פרנסתו ובעיקר לגזור תורה ומצות עבה לבדבק בחכמים ובתלמידיו כדי ללמוד מעשיהם הרמב"ם שם : (ג) מלאומות · עיין הבאות בסר לאבריהם סימן כ"ר פוס · ובעיין מ"א בחתב אוכבת מוכר גדול בסימן ובס · (ובנסבר אלים רבם בבית בחם מעייני מוכר בשם מב"ם ובחר בסרי מוכר) : בכשיגיע

קנה (א) פת שחרית · מו"ח ז"ל הבתיק ממרדכי אחרוך וז"ל ובמאלה לפרש פיטור פת שחרית ובאיזה שעה אוכלין אותה דע שאנו לא נהגו בה כל מיקר ואין רבותינו נגילין בה מפני שבמעבו בפת שחרית אינה בלה אלא מתבולה רחוקה מיישוב ולא שמעה קול תרנגול ולא קול מוכסי באיות והרגילים בה לריכים לאוכלה תדיר כל יום ע"כ נמנעים החכמים ממנה אלו אינו אומר כן לעמוד ממה עכ"ל ומי שלא נתן לב לדבר זה ומקייים הדברים בפשוטן לא הפסיד כלום :

ישול

קנו סדר משא ומתן · ובו סעיף אחד

א מ אח"כ ילך (א) לעסקיו דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון כי העוני יעבירנו על דעת קונו וט"מ ב לא יעשה **א** מלאכתו עיקר אלא (ב) עראי ותורתו קבע וזה וזה יתקיים בידו ג ושא ויתן באמונה ויזהר מלהזכיר שם שמים לבטלה שבכל מקום ד שהזכרת השם מצויה מיתה מצויה ויזהר מלישבע אפי' באמת שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות אע"פ שהיו מקיימים אותם · בזמן הבית היו נזהרים מלהשתתף עם עובדי גלולים שמא **ב** יתחייב לו שבועה והיה עובר משום **לא ישמע על פיך** : הגה ויש סדרו מקילין בשביה שתפות ולחת ולבלחת שמסם בלא שתפות לגולי עלמה אבל אבי בלא יום חגיסם (ג) אבל בזמן הזה אלמנו ברויס בין אומות מבבעים בה' ואמלמיטם בגילוי הסביבה ושיקר בוגמם לעוסם בנים ואחרן וכו' מסתחפים אמנו שמסם בכל עסקים כמו שאמנו עושין בכל יום ולא מגינו שום בזה משום לפני שור לא תתן מכשול (ר"ן פס"ק דמס' ע"ג ור' ירוחם נ"ו ר"ה ותוספות רים פ"ק מה' עבודת גלולים) ועיין בי"ד הלכות עבודת גלולים סימן קמ"ז :

כשיגיע

מכירו (מגיגה פ"ח) מסכתא ד"ח פ"ג כעבד ב"כ נכנס תחלה ואומרת יוצא תחלה: זרוין מקדימין למלות ואין מקדימין בפי מלכלא (פסחים דף ד') · הקורא לאחרים אחרים עובר בעבר ולאו (סד"ק דברכות) · הגהה מסורת הש"ס ואומר מעמד עובר בס' קלות (ברכות פ"ח) · הסח שיחת חולין עובר בעשה פ' דבר נגלי וקלות ראש (יומא) · לא יאמר אדם יש לי יותר מאה שנים לאור לפי מעשי ובשנורי נגד ה' דאל"ב אומר לשקרים ותרן סות מלא יסיים בה שלא אבות אחרים מסייע לי (יש"ש ב"ק פ"ג) ולא: הבקב"ה מתן שכר יותר אך שאינו מותר עבירה ומאריך אף: בשבת דף ל"ח בעשה שמכניסין אדם לדין שואלין אותו בשלש ואתה בשומה קבעת עתים לתורה עסקת בפרו ופרעת ליעוסה (פ' דברי הגמוחים) שלשלת בחכמה הכנת דבר מתוך דבר ואעפ"כ אי ירחת ה' היא אוצרו אין אי לא לא וע' כמ' מעלי שהאדיר הרבה מה שאולין לאדם אם למד מישור קומה וכשו"ם אין אחמו יודע עד מה · וה' יתן חכמה · ואיכא"ו לפי שהאדם צריך להתעסק בדרך אחר שאם אין ד"ח אין תורה הולך לקבוע עתים לתורה בדבר קלוב שלא ימשך כל היום לד"ח עכ"ל מעמד המי שאינו צריך לך מייב לקיים והנים בו יומם ולילה עבי"ר סימן רמ"ו: קדושין דף ל"ו ע"ב חייב אדם ללמד בנו ומומנות אז לעשות בשחוטה ואם אינו עושה כן כאילו מלמדו ליסטות · שבת קנ"ש כל מי שקיים דש ואין לו מה יאכל יקח דיגר רע וילך לחנוני ויעשוה אצל כל אחד יין ואח"כ כשילכה לקנות לא יקחנו הנוני עד לעשה מישור רבשים · ואע"ג דבקנות אלמו אין בו ב"כ חשב מ"מ יש ללמוד מזה לאחר מולה · ברכות דף ז' רבא שבשעה מבקשת לו אל תאנרה בו · בשבת דף ל"ג אמרינן נשים דעתן קלות אלמא מלעני לבן ואנלו לן ואנלו שבו המערבתא · מעמד שמותר לו לברות בשיר סגנות נשמות אע"פ שמתוך זה נורם לעבר לאחרינו ומעמד שהוא מחויב לשכול לעבר כדי שלא יסרב הבירו בחנם סוף ברכות: כל הדומה את העשה שעה דומקתו וכל הנדחה מפני העשה שעה נדחה מעניו: כל הגהה מפשוטה אח"ם שרוי בחוכה כאילו נהגה מזיו הבריאה · שבת דף ל': בד"ח עניה בשיל בחולתו ובמילי דעלמא אל תשן בהסות דאמר לר' אשתך זאתה עמי אם דף ל"ב אל יעמוד אדם במקום סכנה: שמואל לא עבר אלא במכלא דאיתי ביה פרסי אמר שמנא בתרי אומי לא אליה:

קנח (א) ישול ידיו · משום סרך תרומה טילה"י סרידים מגיות וסוסלות את התרומה אבל חולין לא מהניא בהן שי ומעמי סרך תרומה שירגילו אוכלי תרומה ליטול ידיהם מהנת בחולין: (ב) א"צ נ"י · אבל אם קבע עליהם כתב כ"י סברות לכאן ולכאן אם צריך נטילה הגהונה בחולין · ומסיק דמשמע מדברי רשב"א דצריך נטילת ידים ואם כן ודאי צריך לברך ובלבום כתב דיטול ולא יברך ולי נראה דיברך יש ראיה ממה שכתב כ"י קס"ח קרוב לסופו בשם ר"ם בעיסה שסופה סופגניין ותפילתה עיסה ח"ל ומברך עליה המוציא ושאין נטילה ידים וברכת המזון ע"ל · ונאין אין מי שאולק רק שב"י מפלפל בזה ותימא על אלא הביא זה כאן: (ג) ישול ידיו ולא יברך. הטעם בב"י לפי שאין אוכל פחות מכביצה מקבל טומאת אוכלין ואיכא למימר דשתה הכליכו נטילה לאוכל את אלא אלא על כן לא יברך משום דאכל בשמות מזיות מפורש בגמרא סוכה אע"ל נטילה: (ד) בא' מז' משקין בו' · פירש"י שרידים מגיות וכל הפוסל את התרומה טומאת משקין להיות תחלה: (ה) י"ד שחט ד"ם · בש"ן דמכשירין מביא רמב"ם ור"ם ת"ב אחר

ד ו אם אוכל ה דבר (ד) שטיבולו (ד) באחר משבעה ו (ה) משקין שסימנם (ה) י"ד שח"ם ד"ם דהיינו

א ישול ידיו · אף על גב דידים מגיות הן ואין שי טושה אליבי בחולין מ"מ נזרו ליטול אמו סרך תרומה: **ב** ואינו קובע · ואם קובע שעודתו עליו דצריך לברך המוציא יש מחלוקת אם ישול ולכן ישול בלא ברכה (של"ה) ולבוש כתב שיאכל את אחר תחלה בזה דאע"ג דהרב"ם מסתפק בדבר מ"מ כיון שסיים אח"כ בשם הרשב"א שצריך נטילת ידים מעמד דשטיב ליה בתר דאכבי ליה וכ"כ הרמב"ם רפ"ו כל האוכל הסת שמברכין עליו המוציא ישול וכו' ובבר"ם ובתשמרת הביא כתבו לסדיא דצריך נטילה כשקובע עליו ע"מ ולכן יברך מג': **ג פחות מכביצה** · כיון דאינו מקבל טומאת אוכלין ושיין בתוספות וב"ן פ"ב דסוכה שאוכלים פ"ו ובתוס' שסימים דף קע"ז וכ"כ התוי"ט בש"ר ס"ב: **ד פחות מכזית** · נוסחא מוטעת נזדמנה לרבב"ר ברוקח ומוסחא הישרה ל"ל דעל פחות מכביצה אין צריך נטילה כדאמרינן בסוכה ובברכות וכ"מ מתוכו דהא מלה נמי בעי כזית וא"כ כל הסעיף זה עשוי סופר הוא וכ"כ בל"ח: **ה דבר שטיבולו** · ודבר אחר דרכו לטובלו במשקה א"ל נט"י דבטלה דעתו אצל כל אדם · הטובל אלבנבו במשקה ומוצן א"ל נטילה (רדב"ז ח"ח ע"ח): **ו משקין** · אלא שמוגעים בפני נשמו לאחרים ומשוי' לאכולו אבי עם"ו: דבש

קנח (א) ישול ידיו · משום סרך תרומה טילה"י סרידים מגיות וסוסלות את התרומה אבל חולין לא מהניא בהן שי ומעמי סרך תרומה שירגילו אוכלי תרומה ליטול ידיהם מהנת בחולין: (ב) א"צ נ"י · אבל אם קבע עליהם כתב כ"י סברות לכאן ולכאן אם צריך נטילה הגהונה בחולין · ומסיק דמשמע מדברי רשב"א דצריך נטילת ידים ואם כן ודאי צריך לברך ובלבום כתב דיטול ולא יברך ולי נראה דיברך יש ראיה ממה שכתב כ"י קס"ח קרוב לסופו בשם ר"ם בעיסה שסופה סופגניין ותפילתה עיסה ח"ל ומברך עליה המוציא ושאין נטילה ידים וברכת המזון ע"ל · ונאין אין מי שאולק רק שב"י מפלפל בזה ותימא על אלא הביא זה כאן: (ג) ישול ידיו ולא יברך. הטעם בב"י לפי שאין אוכל פחות מכביצה מקבל טומאת אוכלין ואיכא למימר דשתה הכליכו נטילה לאוכל את אלא אלא על כן לא יברך משום דאכל בשמות מזיות מפורש בגמרא סוכה אע"ל נטילה: (ד) בא' מז' משקין בו' · פירש"י שרידים מגיות וכל הפוסל את התרומה טומאת משקין להיות תחלה: (ה) י"ד שחט ד"ם · בש"ן דמכשירין מביא רמב"ם ור"ם ת"ב אחר

הלכות נטילת ידים

קנז דיני זמן קביעות לסעודה · ובו סעיף אחד

א ה כשיגיע **א** שעה (א) רביעית יקבע סעודתו ואם הוא תלמיד חכם ועוסק בלימודו ימתין עד **ב** (ב) שעה ו' ולא יאחר יותר דהוי בזורק **ג** אבן (ג) לחמת אם לא טעם מידי בצפרא:

קנח דיני נטילת ידים לסעודה · ובו י"ג סעיפים

א ה כשיבא לאכול פת ג שמברכין עליו המוציא

א (א) ישול (א) ידיו אפילו אינו יודע להם שום טומאה ויברך על נטילת ידים (י) ג אבל לפת שאין מברכין עליו המוציא כגון *לחמניות (פי' שטרודל"י בלע"ז) דקות או פת הבאה *בכסנין (פי' פת עשויה עם עוקרו ושקדים ותבלין) **ב** ואינו (ב) קובע סעודתו עליהם (ב) אין צריך נטילת ידים:

ב ד יש מי שאומר שאם אינו אוכל אלא **ג** פחות מכביצה (ג) ישול ידיו ולא יברך:

ג (ב) ה אם אוכל **ד** פחות (ג) מכזית יש מי שאומר שאינו צריך נטילה:

קנז א שעה ד' · משמע בפסחים דף י"ב דחשבינן מעלות השחר שעות זמניות דסח מייתי לה לענין ממן בפסח והתם חשבינן כן כמ"ש סי' תמ"ג ובתעית דף כ"ה נבי אחאב ממשמע דחשבינן ו' שעות משעה שקס ממטתו ע"ם ברש"י: ול"ל דמלי דחשבינן ו' שעות משעה שעלה עמוד השחר בפסחים משום דרוב העולם עומדים בעמוד השחר ומכלון יש ליבא מה שמלריכין בשבת ו"ש לפעמים אחר ו' שעות היינו משום דחשבינן ו' שעות משעה שקמים ממטתם עקמים ממטתם ד"ל: **ב שעה ששית** · פי' תחלת שעה ו' ולא יאחר יותר אחר ו' ע' בח"מ סימן ה': **ג אבן לחמת** · כגון חמת יין שהוא חסר וחזרק לתוכו אבן שיתמלא וזה לא מעלה ולא מוריד ושוב היה שימלאהו יין (אל"ה בשם שבילי אמונה) צריך לטעות קודם סעודתו · והטעם מיין בזוכר תרומה עמוד ער"ם על פי הסוד · ובברכות דף כ"ג הרוצה שיכנס לסעודה מהלך י' פעמים ד' אמות אז ד"ש ו' אמות ויעמוד כ"ל לבני לאכול מזונא מן יומא ליומא אחרינא ולא ליעבר מן יומא ליומא אחרינא זוכר בשלא ע' ק"מ· כמן היהיה לו סודין מזומנים בכלי אחר יגע בחלב ירחק בסודין (ס"ם ל"ח ושע"ל):

קנח צריך ליטול יד ימין תחלה כדי שתעמוד הסמאל לימין (רקנ"ם פ' עקב) ועפי' ד' ס"י וב"י שם: **ב ואינו קובע** · ואם קובע סעודתו עליו דצריך לברך המוציא יש מחלוקת אם ישול ולכן ישול בלא ברכה (של"ה) ולבוש כתב שיאכל את אחר תחלה בזה דאע"ג דהרב"ם מסתפק בדבר מ"מ כיון שסיים אח"כ בשם הרשב"א שצריך נטילת ידים מעמד דשטיב ליה בתר דאכבי ליה וכ"כ הרמב"ם רפ"ו כל האוכל הסת שמברכין עליו המוציא ישול וכו' ובבר"ם ובתשמרת הביא כתבו לסדיא דצריך נטילה כשקובע עליו ע"מ ולכן יברך מג': **ג פחות מכביצה** · כיון דאינו מקבל טומאת אוכלין ושיין בתוספות וב"ן פ"ב דסוכה שאוכלים פ"ו ובתוס' שסימים דף קע"ז וכ"כ התוי"ט בש"ר ס"ב: **ד פחות מכזית** · נוסחא מוטעת נזדמנה לרבב"ר ברוקח ומוסחא הישרה ל"ל דעל פחות מכביצה אין צריך נטילה כדאמרינן בסוכה ובברכות וכ"מ מתוכו דהא מלה נמי בעי כזית וא"כ כל הסעיף זה עשוי סופר הוא וכ"כ בל"ח: **ה דבר שטיבולו** · ודבר אחר דרכו לטובלו במשקה א"ל נט"י דבטלה דעתו אצל כל אדם · הטובל אלבנבו במשקה ומוצן א"ל נטילה (רדב"ז ח"ח ע"ח): **ו משקין** · אלא שמוגעים בפני נשמו לאחרים ומשוי' לאכולו אבי עם"ו: דבש

ה עסמים דף י"ב ובשבת דף י' ה מוקן ק"ם כ סרמב"ם בפ"י מה"מ ב ממשמעות רשב"ם ור"ם בפ"ק דחלה ד רוקת ס סם ו סמיים קמו:

עטרת זקנים

קנח (א) אבל לפת כו' י"א דצריך ל"י רשב"ם סמ"ק סי' קמ"ם ותרשב"א מוכיח כן מהירושל': (ב) אם אוכל פחות מכזית כו' · וב"ל לב"ע אין צריך ב"י ראילו לרוקח אפי' בכזית א"צ ב"י:

יד אפרים

קנח (בסמ"א ס"ק ב') ובברכות דף כ"ג הרוצה ליכנס לסעודת קבע יקנ י' פעמים ד"ש לו ד' אמות ויעמוד כ"ל:

קנח (בסמ"ן ס"ק א') ליטול ידיהם בסוגוגם כמלין בפ"ל: (סק"ב) אם צריך נטילה כו' · ויש לרוקח סמ"ם כ"ש סי' קס"ו קרוב כו' מ"ל· דבריו מעוטים ובשל סב"י כ' דמדברי הר"ם משמע בני מחלוקת ביהם אמנים כדין סמוכות ולפמ"ש כתב לפסקים דשמא דוקאמנם שמברכין עליו. לשלם סמוכות ובסיק דמחלוקת ביהם מ"ל לסר"ם שם שלשלם מברך המוציא אלבן משון מני נפ"י · מבא"ר אם מכאם כבי'סמן נמוד כיון דאין לא קבעו שעודם אין מברך המוציא אמר

ס"ק

שערי תשובה

קנז (א) בש"ע מברך בגמ"י · וכתב הריטב"א בחולין דף ק"ו אם צריך בע"י ומנלן שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה ס"ם וסביאו בק"א למת"כ: (ד) שבטלו שבה"ם וכ"בר"י אותם שמוקצי' סירות בחיים לנקיתם ומטלים ואוכלים ב"כ חביב שבטלו במשקה ודאים מחברות ע"ם בשם מסר"ן ניקה וכ"כ אחר קדוש בתשובה כת"י ויקיק ברחאיהו לשבור שליכלך חביב שבטלו במשקה וכן מוכח מתשובת הרדב"ז סי' ת"ל ע"ם: (ז) דבש שבה"ם ופ' בפנים מאירות ח"ב סימן כ"ג שכתב דאיתה מבנת המשקה שבא לאוכל כאוכל דמי וכדברי מ"א ס"ם ופ' בתשובת בנה"ב סי' ס"ז: (ח) שמן שבה"ם ופ' בתשובת בנה"ב סי' ס"ח שב"כ ובסיא דאיתה מתחיתין פרק בתרא דתרומות ס"ם: (יא) ברכה שבה"ם ופ' בר"י שאם אחר שגיבל בסמ"ל תיכף שביאו לפניו דבר שבטלו במשקה ל"ל ליטול ידיו וקיימתיה מסברא ושוב מלאתו בשם הרדב"ז סי' ופ"ם שבטלו לא היה ידע שיביאו לפניו ולא בתחיון בשעת בטילה ל"ל שם"ר פעם אחרת כיון שלא הסיח דעתו מידיו ע"ם· וקלת ל"ם דל"ל לאכול אם שמי ואם בכך שבטלנו מטפורות אח"ו ל"ל לענין דבר שבטלו במשקה יש לסקל אסי: גנלים